

Έκθεση για το άσυλο 2024

Συνοπτική παρουσίαση

Έκθεση για το άσυλο 2024

Ετήσια έκθεση για την κατάσταση του
ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ιούνιος 2024

© Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), 2024

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) και οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματός του δεν φέρουν καμία ευθύνη για ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα έκδοση.

Εικόνα εξωφύλλου: [iStock/Halfpoint](#)

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2024

PDF BZ-AH-24-001-EL-N ISBN 978-92-9403-982-8 ISSN 2600-3007 doi: 10.2847/73150

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή. Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού που δεν υπόκειται στους κανόνες του EUAA για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Πρόλογος

Για πρώτη φορά από τη δημιουργία του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ), η Ευρώπη καλείται να βοηθήσει έναν τόσο μεγάλο αριθμό ατόμων που ζητούν προστασία. Το 2023, οι αιτήσεις ασύλου αυξήθηκαν σε επίπεδα που θυμίζουν την προσφυγική κρίση του 2015-2016. Ωστόσο, στην πραγματικότητα, οι χώρες παρείχαν προστασία σε ακόμη περισσότερους ανθρώπους, καθώς έχουν καταγραφεί περισσότεροι από 4,3 εκατομμύρια δικαιούχοι προσωρινής προστασίας από την έναρξη της ρωσικής εισβολής, επιπλέον των άνω των 1,1 εκατομμυρίων αιτούντων άσυλο το 2023.

Στο πλαίσιο αυτό, η έγκριση του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο αποτέλεσε σημαντική στιγμή για την ΕΕ όσον αφορά την προώθηση του μοναδικού πολυεθνικού συστήματος ασύλου της. Καταλυτικό ρόλο στην επιτυχία αυτή έπαιξε η πολιτική βούληση, η ευελιξία και οι εκτεταμένες προσπάθειες σε τεχνικό επίπεδο για τον προσδιορισμό των συγκεκριμένων στοιχείων ενός εξελιγμένου πλαισίου. Το σύμφωνο θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη σύγκλιση των πρακτικών και θα επιτρέψει στις χώρες της ΕΕ+ να αντιμετωπίσουν τον υψηλό αριθμό των αιτούντων άσυλο.

Πρέπει ωστόσο να διευκρινίσουμε το εξής – Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να καταβάλλουν προσπάθειες τα επόμενα χρόνια. Έχουν να κάνουν ακόμα πολλά για να διευθετήσουν τις εκκρεμούσες αιτήσεις, να διεκπεραιώσουν αποτελεσματικά τον αυξημένο αριθμό εισερχόμενων αιτήσεων και να εξασφαλίσουν στέγη στους αιτούντες προστασία. Ταυτόχρονα, οι αρχές θα πρέπει να αναδιαρθρώσουν τα συστήματα ασύλου και υποδοχής τους προκειμένου να ευθυγραμμιστούν με τις κοινές διαδικασίες που ορίζονται στο σύμφωνο. Είναι σαφές ότι αυτό θα απαιτήσει πρόσθετους πόρους και λεπτομερή εθνικά σχέδια εφαρμογής.

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (ΕΥΑΑ), που λειτουργεί ήδη με ενισχυμένη εντολή εδώ και 2 χρόνια, συνεχίζει να αποτελεί σημαντικό παράγοντα στον τομέα της διεθνούς προστασίας στην Ευρώπη, παρέχοντας πρωτοφανή επιχειρησιακή, τεχνική και εκπαιδευτική υποστήριξη το 2023. Καθώς εγκαινιάζουμε μια εποχή σημαντικών εξελίξεων στο ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, ο ΕΥΑΑ, εξοπλισμένος με τα κατάλληλα μέσα, θα συνεχίσει να συμβάλλει στην εναρμόνιση των πρακτικών στα κράτη μέλη, στην αύξηση της εμπειρογνομοσύνης και στη βελτίωση της ικανότητας της Ευρώπης να παρέχει λύσεις προστασίας.

Nina Gregori
Εκτελεστική Διευθύντρια
Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	5
Εισαγωγή.....	6
1. Παγκόσμιες εξελίξεις στον τομέα του ασύλου το 2023.....	7
2. Οι κυριότερες εξελίξεις στον τομέα του ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2023.....	8
3. Η λειτουργία του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου	10
Πλαίσιο 1. Προσωρινή προστασία για εκτοπισθέντες από την Ουκρανία	10
3.1. Πρόσβαση στις διαδικασίες.....	11
3.2. Η διαδικασία του Δουβλίνου.....	13
3.3. Ειδικές διαδικασίες για την αξιολόγηση των αναγκών προστασίας.....	15
3.4. Διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου σε πρώτο βαθμό.....	15
3.5. Διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου σε δεύτερο ή υψηλότερο βαθμό	17
3.6. Υποδοχή αιτούντων διεθνή προστασία.....	18
3.7. Πτυχές της κράτησης που αφορούν αιτούντες και πρώην αιτούντες.....	19
3.8. Πρόσβαση σε πληροφορίες	19
3.9. Νομική συνδρομή και εκπροσώπηση	20
3.10. Υπηρεσίες διερμηνείας	20
3.11. Πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής (ΠΧΚ)	21
3.12. Η ανιθαγένεια στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου.....	22
3.13. Περιεχόμενο της προστασίας.....	22
3.14. Επανεγκατάσταση και εισδοχή για ανθρωπιστικούς λόγους.....	24
4. Παιδιά και άτομα με ειδικές ανάγκες στη διαδικασία ασύλου.....	25
5. Η υποστήριξη του ΕΥΑΑ το 2023	28
Τελικές παρατηρήσεις	30

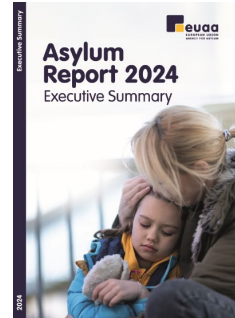
Εισαγωγή

Συνοπτική παρουσίαση της έκθεσης για το άσυλο 2024: Στην ετήσια έκθεση για την κατάσταση του ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνοψίζονται οι βασικές εξελίξεις στον τομέα της διεθνούς προστασίας, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στην κύρια έκθεση.

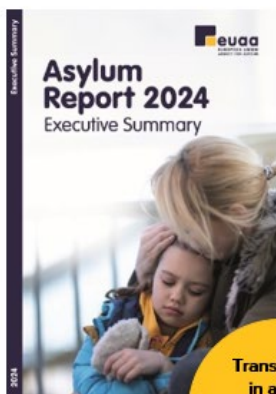
Η περίληψη είναι διαθέσιμη σε 30 γλώσσες, συμπεριλαμβανομένων όλων των γλωσσών της ΕΕ καθώς και της αλβανικής, της αραβικής, της μακεδονικής, της ρωσικής της σερβικής, της τουρκικής και της ουκρανικής γλώσσας.

Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στην κύρια έκθεση μπορούν να φιλτραριστούν μέσω διαφόρων, φιλικών προς τον χρήστη πόρων:

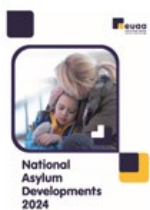
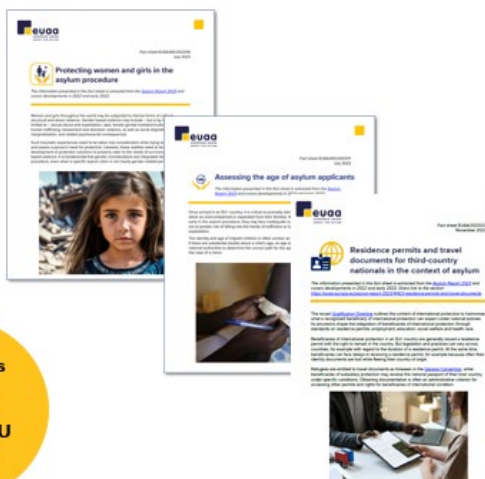
- Η εθνική βάση δεδομένων για τις εξελίξεις στον τομέα του ασύλου παρουσιάζει τις νομοθετικές, θεσμικές και πολιτικές εξελίξεις που περιγράφονται στην έκθεση. Οι επικαιροποιήσεις μπορούν να αναζητηθούν ανά χώρα, θέμα, έτος και τύπο εξέλιξης. Οι πληροφορίες συνοψίζονται επίσης και παρουσιάζονται σε πίνακα ανά χώρα και ανά θεματικό τομέα σε έγγραφο PDF.
- Η έκθεση παρουσιάζει μια επιλογή εξελίξεων της νομολογίας σύμφωνα με τη βάση δεδομένων νομολογίας του EUAA. Οι υπερένδεσμοι εντός του κειμένου θα οδηγήσουν τους αναγνώστες στη συγκεκριμένη υπόθεση στη βάση δεδομένων.
- Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της έκθεσης για το άσυλο παρουσιάζονται στον κατάλογο παραπομπών στο τέλος της έκθεσης. Είναι επίσης διαθέσιμες αναλυτικά στη χωριστή ενότητα Πηγές για το άσυλο 2024, ομαδοποιημένες ανά τύπο πηγής. Οι αναγνώστες μπορούν εύκολα να προσδιορίσουν εάν οι πηγές προέρχονται από ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και οργανισμούς, διεθνείς οργανισμούς, εθνικές αρχές, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ή ομάδες προβληματισμού και την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Additional resources to the Asylum Report 2024

Translations in all EU languages and 7 non-EU languages

1. Παγκόσμιες εξελίξεις στον τομέα του ασύλου το 2023

Οι ανάγκες προστασίας συνέχισαν να αυξάνονται το 2023, ενώ καμία μεμονωμένη εξέλιξη δεν υπήρξε καταλυτική όπως ήταν, τα προηγούμενα έτη, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η κατάληψη της εξουσίας στο Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν από τους Ταλιμπάν ή η πανδημία COVID-19. Ωστόσο, οι κρίσεις αυτές συνέχισαν να επηρεάζουν τις εξελίξεις το 2023 εν μέσω νέων και συνεχιζόμενων συγκρούσεων, κλιματικών κλυδωνισμών, γεωπολιτικών αναταραχών, βίας και διώξεων που οδήγησαν εκατομμύρια ανθρώπους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους.

Ο αριθμός των βίαια εκτοπισμένων ατόμων το 2023 ανήλθε σε ιστορικά υψηλά επίπεδα (πάνω από 114 εκατομμύρια εκτοπισθέντες), με σημαντικά «κομβικά σημεία» εκτόπισης, μεταξύ των οποίων το Αφγανιστάν, η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, οι χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, η Μιανμάρ, η Σομαλία, το Σουδάν και η Ουκρανία. Η κλιμάκωση της σύγκρουσης στη Γάζα μετά τον Οκτώβριο του 2023 και η σχετιζόμενη ανθρωπιστική κρίση αύξησαν δραματικά τις ανάγκες προστασίας στην περιοχή.

Στο πλαίσιο αυτό, η διεθνής κοινότητα συνέχισε τις προσπάθειες για την ανάπτυξη λύσεων για τα άτομα που έχουν ανάγκη προστασίας, συχνά μέσω της πολυμερούς συνεργασίας και της αυξανόμενης ποικιλομορφίας των φορέων που εμπλέκονται στην παροχή λύσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας πρωτοβουλίας αποτέλεσε η δέσμευση που αναλήφθηκε κατά το δεύτερο Παγκόσμιο Φόρουμ για τους Πρόσφυγες τον Δεκέμβριο του 2023. Οι κυβερνήσεις, οι διεθνείς φορείς, ο ιδιωτικός τομέας και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εξασφάλισαν πάνω από 2,2 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ για συγκεκριμένες πολιτικές και προγράμματα υποστήριξης των εκτοπισμένων πληθυσμών και των χωρών που φιλοξενούν πρόσφυγες. Δεσμεύτηκαν να επανεγκαταστήσουν 1 εκατομμύριο πρόσφυγες έως το 2030 και να βοηθήσουν επιπλέον 3 εκατομμύρια ανθρώπους μέσω κοινοτικής χορηγίας.

Η κλιματική αλλαγή και ο ρόλος της στην εκτόπιση καθώς και ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στους πρόσφυγες και τις κοινότητες υποδοχής εξακολούθησαν να συγκαταλέγονται μεταξύ των βασικών θεμάτων συζήτησης σχετικά με τη διεθνή προστασία. Συνεχίστηκαν επίσης οι συζητήσεις σχετικά με την ανιθαγένεια στο πλαίσιο του ασύλου και την αλληλεπίδραση μεταξύ ανιθαγένειας και αναγκών προστασίας.

Ενώ η διεθνής κοινότητα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει τις πολύπλοκες εκφάνσεις των συνεχώς μεταβαλλόμενων μοτίβων εκτόπισης, τα τελευταία χρόνια ο πολιτικός λόγος και η πρακτική της διεθνούς προστασίας αποτυπώνουν την αυξανόμενη συνειδητοποίηση ότι ο αναγκαστικός εκτοπισμός δεν αποτελεί μόνο ανθρωπιστική ανησυχία αλλά και αναπτυξιακή πρόκληση. Η πλειονότητα των προσφύγων σε ολόκληρο τον κόσμο όχι μόνο προέρχονται από ασταθή περιβάλλοντα, αλλά τα εγκαταλείπουν και μεταβαίνουν σε επίσης ευάλωτα περιβάλλοντα, με πάνω από τα τρία τέταρτα των παγκοσμίως εκτοπισμένων ατόμων να φιλοξενούνται σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Η προσέγγιση «ανθρωπιστική βοήθεια, ανάπτυξη και ειρήνη», η οποία κατέχει εξέχουσα θέση στις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας τα τελευταία χρόνια, υποστηρίζει τη λήψη ολοκληρωμένων μέτρων από διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών,

προκειμένου να χρησιμοποιήσουν την αντίστοιχη εμπειρογνωμοσύνη τους για την επίτευξη αναπτυξιακών λύσεων.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης:
<https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-1-global-developments-field-asylum-2023>

2. Οι κυριότερες εξελίξεις στον τομέα του ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2023

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία τον Δεκέμβριο του 2023 σχετικά με τις βασικές νομοθετικές πράξεις του Συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο. Αυτό αποτέλεσε σημαντική πρόοδο στη μεταρρύθμιση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ), ανοίγοντας τον δρόμο για την οριστικοποίηση των μέσων που θα εξοπλίσουν την Ευρώπη με μια λειτουργική και σύγχρονη

αρχιτεκτονική μετανάστευσης και ασύλου.

Το 2023 η ΕΕ συνέχισε να αναλαμβάνει δράση για να αντιμετωπίσει τις καταστροφικές επιπτώσεις της ρωσικής επίθεσης κατά της Ουκρανίας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των διεθνών φορέων και τη θέσπιση μέσων για τη στήριξη της ανάκαμψης, της ανασυγκρότησης και του εκσυγχρονισμού της Ουκρανίας. Η παράταση της προσωρινής προστασίας έως τον Μάρτιο του 2025 προσέφερε σταθερότητα και προβλεψιμότητα σε εκατομμύρια δικαιούχους. Επιβεβαιώνοντας την ευρωπαϊκή μακροπρόθεσμη δέσμευση για την ειρήνη, την ασφάλεια και την ευημερία στην περιοχή, τον Δεκέμβριο του 2023, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την Ουκρανία, κατόπιν σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η πίεση συνεχίστηκε στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, καθώς σημειώθηκε ο μεγαλύτερος αριθμός παράτυπων διελεύσεων των συνόρων από το 2016. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συνέλεξε ο Frontex, στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ εντοπίστηκαν 385 000 παράτυπες διελεύσεις συνόρων, αριθμός αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 18% σε σύγκριση με το 2022. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, η ΕΕ εισήγαγε πρωτοβουλίες για την αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων σφυρηλατώντας μια ευρωπαϊκή, ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, την αναβάθμιση των υφιστάμενων συστημάτων πληροφοριών και της διαλειτουργικότητάς τους και τη συνεργασία με βασικές χώρες εταίρους σε όλες τις μεταναστευτικές οδούς.

Για να συμπληρώσει τα δύο σχέδια δράσης του 2022 που αφορούν τις οδούς της Κεντρικής Μεσογείου και των Δυτικών Βαλκανίων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε δύο επιπλέον σχέδια δράσης το 2023 για τις οδούς της Δυτικής Μεσογείου, του Ατλαντικού και της Ανατολικής Μεσογείου. Αναγνωρίζοντας ότι σύμφωνα με τις εκτιμήσεις το 90 % των ατόμων που διασχίζουν παράτυπα τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ το πράττουν με τη βοήθεια διακινητών μεταναστών, τον Νοέμβριο του 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε νέες νομοθετικές προτάσεις για την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Για την προώθηση λύσεων προσανατολισμένων στην προστασία σε ολόκληρο τον κόσμο, η ΕΕ συνέχισε τη συνολική και αμοιβαία επωφελή συνεργασία της με τρίτες χώρες. Οι δραστηριότητες στο πλαίσιο της εξωτερικής διάστασης της πολιτικής της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο περιλάμβαναν προσπάθειες προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα βαθύτερα αίτια της παράτυπης μετανάστευσης, να αναπτυχθούν νόμιμες οδοί προστασίας στην Ευρώπη, να παρασχεθεί στήριξη για λύσεις προστασίας σε άλλα μέρη του κόσμου, να εξαρθρωθούν τα Κυκλώματα παράνομης διακίνησης μεταναστών και να προωθηθεί η συνεργασία με τις χώρες εταίρους για τη διαχείριση της μετανάστευσης και των συνόρων.

Στο πλαίσιο του ρόλου του για τη διασφάλιση εναρμονισμένης ερμηνείας και εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ, το 2023, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) εξέδωσε περισσότερες από **20 αποφάσεις και διατάξεις** περί ερμηνείας διαφόρων διατάξεων του ΚΕΣΑ, καλύπτοντας για παράδειγμα, θέματα που σχετίζονται με την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, τη διαδικασία του Δουβλίνου, την αποτελεσματική προσφυγή σε ταχείες διαδικασίες και την επανένωση της οικογένειας.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-2-major-developments-asylum-european-union-2023>

3. Η λειτουργία του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου

Ως αποτέλεσμα της ραγδαίας αύξησης του αριθμού των ατόμων που χρειάζονται προστασία στην Ευρώπη και των κορεσμένων εθνικών συστημάτων υποδοχής, το 2023 οι χώρες της ΕΕ+ εφάρμοσαν νομοθετικές, πολιτικές και πρακτικές πρωτοβουλίες για τη διαχείριση της μεταβαλλόμενης κατάστασης. Ταυτόχρονα, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, η UNHCR και άλλοι διεθνείς οργανισμοί έχουν εκφράσει ανησυχίες σχετικά με ορισμένες πρακτικές που ακολουθούν οι εθνικές υπηρεσίες ασύλου και υποδοχής.

Πλαίσιο 1. Προσωρινή προστασία για εκτοπισθέντες από την Ουκρανία

Καθώς η στρατιωτική επίθεση κατά της Ουκρανίας συνεχίστηκε για δεύτερο έτος, πάνω από 4,3 εκατομμύρια υπήκοοι τρίτων χωρών που εγκατέλειψαν την Ουκρανία συνέχισαν να φιλοξενοούνται με καθεστώς προσωρινής προστασίας σε χώρες της ΕΕ+, οι οποίες, επίσης, παρέτειναν την ισχύ της προστασίας έως τον Μάρτιο του 2025. Το 2023, οι χώρες της ΕΕ+ εξέδωσαν πάνω από 1 εκατομμύριο αποφάσεις για τη χορήγηση προσωρινής προστασίας, με το 99% των αποφάσεων αυτών να αφορούν Ουκρανούς πολίτες. Οι αποφάσεις χορήγησης προσωρινής προστασίας μειώθηκαν από τα υψηλά επίπεδα στην αρχή του πολέμου και έχουν παραμείνει σε σχετικά σταθερά χαμηλότερα επίπεδα από το καλοκαίρι του 2023.

Ορισμένες χώρες της ΕΕ+ επέτρεψαν τη μετατροπή του καθεστώτος προσωρινής προστασίας σε άδειες διαμονής για απασχόληση ή για λόγους οικογενειακής επανένωσης. Επιπλέον, ορισμένες χώρες επέκτειναν το πεδίο εφαρμογής της προσωρινής προστασίας σε ουκρανούς υπηκόους που βρίσκονταν ήδη εκτός Ουκρανίας όταν ξεκίνησε η στρατιωτική επίθεση. Αντίθετα, άλλες χώρες άρχισαν να θεσπίζουν μέτρα για να οριοθετήσουν την επιλεξιμότητα για προσωρινή προστασία.

Τα δικαστήρια καθόρισαν επίσης κριτήρια επιλεξιμότητας. Στην υπόθεση *Προσφεύγων κατά Υφυπουργείου Μετανάστευσης (Staatssekretariat für Migration)*, το ελβετικό Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο (FAC) **αποφάνθηκε** ότι δεν έπρεπε να χορηγηθεί προσωρινή προστασία σε Ουκρανούς που είχαν επίσης ιθαγένεια χώρας της ΕΕ/ΕΖΕΣ+. Το Συνταγματικό Δικαστήριο της Αυστρίας **επιβεβαίωσε** ότι η προσωρινή προστασία ισχύει για τους ουκρανούς υπηκόους που εγκατέλειψαν τη χώρα λίγο πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022, αλλά κατ' αρχήν διέμεναν εκεί. Το διοικητικό δικαστήριο του Μονάχου στη Γερμανία **αποφάσισε** στην υπόθεση *Προσφεύγων κατά της Αρχής για τη Μετανάστευση (Ausländerbehörde)* (M 4 S 23.2442) ότι οι άγαμοι σύντροφοι ατόμων από την Ουκρανία δεν ήταν επιλέξιμοι για προσωρινή προστασία. Το δικαστήριο κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα και στην υπόθεση M 4 K 23.2440. Η τελευταία αυτή απόφαση ακυρώθηκε από το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Βαυαρίας στις 31 Οκτωβρίου 2023, με την απόφαση στην υπόθεση 10 C 23.1793.

Θεσπίστηκαν ειδικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των υποτροφιών και των δωρεάν μαθημάτων γλώσσας που στηρίζουν την κοινωνική και οικονομική ένταξη των δικαιούχων προσωρινής προστασίας στις κοινωνίες υποδοχής. Η στέγαση σε κατάλληλα καταλύματα και κατοικίες συνέχισε να αποτελεί ένα πιεστικό θέμα, ενώ η ένταξη στην αγορά εργασίας διευκολύνθηκε γενικά. Ωστόσο, περίπου τα τρία πέμπτα των αποφάσεων που εκδόθηκαν για τη

χορήγηση προσωρινής προστασίας στην ΕΕ+ το 2023 αφορούσαν γυναίκες και κορίτσια, ενώ πάνω από το ένα τέταρτο των αποφάσεων αφορούσαν παιδιά, γεγονός που αναγκάζει πολλές ουκρανές γυναίκες να εργαστούν στη χώρα υποδοχής τους. Επιπλέον, οι Ουκρανοί απασχολούνταν συχνά σε θέσεις χαμηλότερης ειδίκευσης, εν μέρει λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών για την αναγνώριση των διπλωμάτων ή των προσόντων τους.

Προκειμένου να γίνουν καλύτερα αντιληπτές οι ανάγκες των εκτοπισθέντων από την Ουκρανία, ο ΕΥΑΑ, από κοινού με τον ΟΟΣΑ, συνέχισαν να εφαρμόζουν τα πορίσματα των ερευνών για τους μετανάστες από την Ουκρανία. Με βάση τα αποτελέσματα, τον **Ιούνιο** και τον **Οκτώβριο** του 2023 δημοσιεύθηκαν δύο ενημερωτικά δελτία. Επιπλέον, η έκθεση «**Φωνές στην Ευρώπη: Εμπειρίες, ελπίδες και προσδοκίες των βίαια εκτοπισμένων ατόμων από την Ουκρανία**» (EN) αναλύει τις μαρτυρίες που συγκεντρώθηκαν Μέσω πρωτογενούς έρευνας έρευνας η οποία βρίσκεται υπό εξέλιξη, και παρουσιάζει τα κυρίαρχα θέματα που αναφέρθηκαν από τον πληθυσμό αυτό.

3.1. Πρόσβαση στις διαδικασίες

Το 2023, οι χώρες της ΕΕ+ έλαβαν πάνω από 1,1 εκατομμύρια αιτήσεις διεθνούς προστασίας, τον μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων μετά την προσφυγική κρίση του 2015-2016. Κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2023, ο αριθμός των αιτήσεων που υποβλήθηκαν υπερέβη τα επίπεδα του 2016. Ο αριθμός των αιτήσεων που υποβάλλονταν κάθε μήνα το 2023 ήταν σχεδόν πάντα υψηλότερος σε σύγκριση με το 2022 και πάνω από το 90 % των αιτούντων υπέβαλαν αίτηση για πρώτη φορά, όπως και το 2022.

Η Γερμανία κατέχει την πρώτη θέση στον αριθμό των αιτήσεων που υποβλήθηκαν (334 000, +45% από το 2022), αριθμός που αντιστοιχεί στο 30% περίπου του συνόλου των αιτήσεων. Οι επόμενες τρεις χώρες που έλαβαν τον μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων αντιπροσώπευαν από κοινού το 41 % των αιτήσεων, με αριθμούς ρεκόρ σε κάθε χώρα: Γαλλία (167 000 αιτήσεις, αύξηση κατά 7%), Ισπανία (162 000, +38%) και Ιταλία (136 000, +63%).

Λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό αιτήσεων ασύλου αναλογικά με τον πληθυσμό της χώρας υποδοχής, η Κύπρος με το μέγεθος του πληθυσμού, η Κύπρος βρίσκεται στην κορυφή του καταλόγου με περίπου 13 000 αιτήσεις που υποβλήθηκαν ανά 1 εκατομμύριο κατοίκους. Άλλες χώρες που αντιμετώπισαν σημαντική πίεση από την εισροή αιτήσεων ασύλου ήταν η Αυστρία (6.500 ανά 1 εκατ. κατοίκους), η Ελλάδα (6.200), η Γερμανία (4.000), το Λουξεμβούργο (3.800), η Βουλγαρία (3.500), η Σλοβενία και η Ελβετία (3.400 η καθεμία).

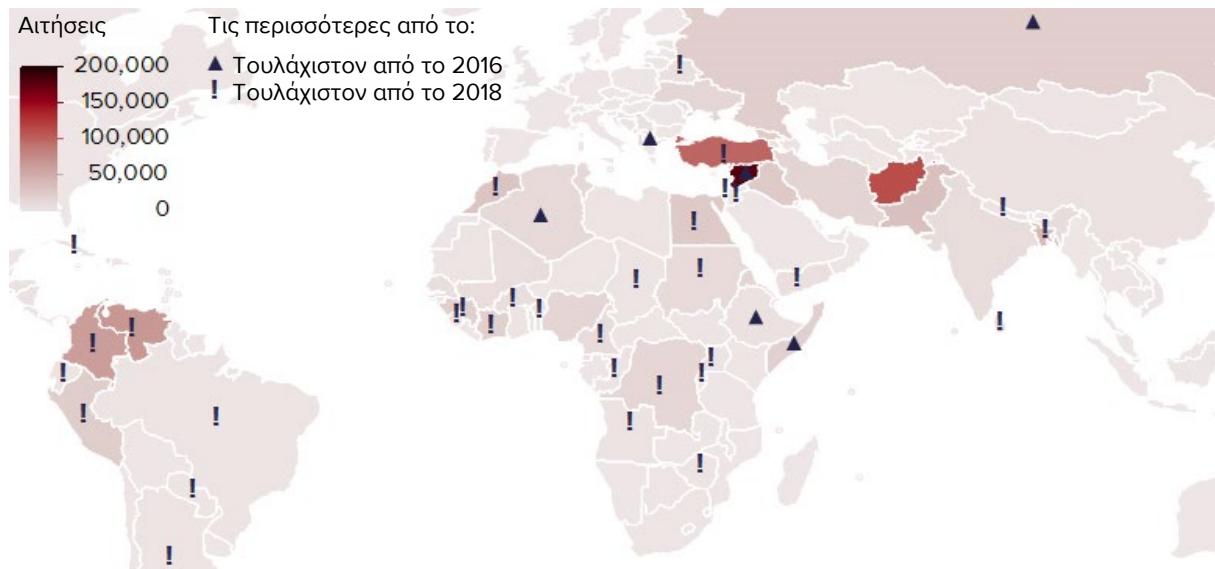
Οι Σύριοι, οι Αφγανοί και οι Τούρκοι εξακολουθούν να υποβάλλουν τις περισσότερες αιτήσεις διεθνούς προστασίας, αντιπροσωπεύοντας πάνω από το ένα τρίτο του συνόλου των αιτήσεων που υποβλήθηκαν σε χώρες της ΕΕ+ (*βλέπε γράφημα 1*). Οι υπήκοοι της Συρίας, οι οποίοι αντιπροσώπευαν περίπου το ένα έκτο του συνόλου των αιτούντων, υπέβαλαν 181.000 αιτήσεις, αριθμός που αντιπροσωπεύει αύξηση κατά 38 % σε σύγκριση με το 2022 και το υψηλότερο επίπεδο από το 2016. Ακολουθούν με μεγάλη απόσταση οι Αφγανοί, με 114.000 αιτήσεις, που αντιστοιχούν σε μείωση κατά 11% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Με 101.000 αιτήσεις, οι Τούρκοι υπέβαλαν αριθμό ρεκόρ αιτήσεων και διατήρησαν τη θέση τους ως η τρίτη μεγαλύτερη ομάδα αιτούντων. Ο αριθμός αυτός είναι κατά 82 % αυξημένος σε σύγκριση με το 2022, ξεπερνώντας σχεδόν τον αριθμό των αιτήσεων που υποβλήθηκαν από Αφγανούς.

Υψηλός αριθμός αιτήσεων κατατέθηκε και από άλλες υπηκοότητες, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών της Βενεζουέλας και της Κολομβίας, οι οποίοι κατέλαβαν την τέταρτη και την πέμπτη θέση. Μετά την κλιμάκωση της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης τον Οκτώβριο του 2023, οι Παλαιστίνιοι υπέβαλαν αιτήσεις ασύλου που ανήλθαν σε αριθμό ρεκόρ.

Το 2023, οι χώρες της ΕΕ+ συνέχισαν να υφίστανται πιέσεις στα σύνορα και αντιμετώπισαν προκλήσεις που σχετίζονται με τον υψηλό αριθμό αφίξεων. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία είχε ως αντίκτυπο να συνεχίζονται οι πιέσεις στα εξωτερικά ανατολικά σύνορα της ΕΕ, ενώ οι χώρες της περιοχής της Μεσογείου αντιμετώπισαν δυσκολίες λόγω της συνεχιζόμενης άφιξης μεταναστών διά θαλάσσης. Οι χώρες που αντιμετώπιζαν μετακινήσεις κατά μήκος της βαλκανικής οδού αύξησαν τις προσπάθειές τους για τον έλεγχο των συνόρων. Η πίεση έγινε επίσης αισθητή σε χώρες της κεντρικής Ευρώπης, οι οποίες έλαβαν αυξανόμενο αριθμό αιτήσεων.

Γράφημα 1. Αιτήσεις διεθνούς προστασίας σε χώρες της ΕΕ+ ανά χώρα προέλευσης, 2023

Σημειώσεις: Δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για την Πορτογαλία για την περίοδο Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2023. Τα όρια στον χάρτη δεν υποδηλώνουν επίσημη έγκριση ή αποδοχή από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πηγή: Δεδομένα του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και ετοιμότητας (ΣΕΠΕ) του ΕΥΑΑ την 1η Φεβρουαρίου 2024.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι χώρες της ΕΕ+ επικεντρώθηκαν στη μείωση και την πρόληψη της παράτυπης μετανάστευσης στην ΕΕ. Τα μέτρα αυτά κατά καιρούς κινδύνευσαν να επηρεάσουν την αποτελεσματική πρόσβαση στην επικράτεια. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2023, τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και οι διεθνείς οργανώσεις και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εξέτασαν τις πολιτικές και τις πρακτικές που σχετίζονται με την παροχή αποτελεσματικής πρόσβασης στην επικράτεια και τη διαδικασία ασύλου. Εξέφρασαν την ανησυχία τους για πιθανές παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα εξωτερικά σύνορα και κάλεσαν τόσο τις εθνικές κυβερνήσεις όσο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσουν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την τήρηση της αρχής της *μη επαναπροώθησης*.

Ορισμένες χώρες διατήρησαν κατάσταση έκτακτης ανάγκης, εφαρμόζοντας κανόνες που επέτρεπαν παρεκκλίσεις από την κανονική διαδικασία. Αρχισαν επίσης να επενδύουν στη χρήση της τεχνολογίας για τη διατήρηση της ασφάλειας των συνόρων. Ο αυξημένος φόρτος εργασίας που προέκυψε από τον υψηλότερο αριθμό αιτήσεων οδήγησε πολλές χώρες να προβούν σε προσαρμογές των διαδικασιών καταχώρισης και υποβολής, καθώς και σε ανακατατάξεις του ανθρώπινου δυναμικού για την αντιμετώπιση της συσσώρευσης αιτήσεων.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-31-access-procedures>

3.2. Η διαδικασία του Δουβλίνου

Το 2023, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι χώρες της ΕΕ+ επικεντρώθηκαν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του κανονισμού Δουβλίνο III. Τα κράτη μέλη άρχισαν να εφαρμόζουν τις πρακτικές λύσεις που ορίζονται στον χάρτη πορείας προκειμένου να βελτιωθεί η εκτέλεση των μεταφορών δυνάμει του κανονισμού Δουβλίνο III (ο χάρτης πορείας του Δουβλίνου), ο οποίος εγκρίθηκε από τις χώρες ΕΕ+ στη συνεδρίαση της στρατηγικής επιτροπής για τη μετανάστευση, τα σύνορα και το άσυλο (SCIFA) στις 29 Νοεμβρίου 2022.

Τέτοιες πρακτικές λύσεις περιλάμβαναν, για παράδειγμα, την πρόσληψη και την κατάρτιση προσωπικού, την αναθεώρηση των ροών εργασίας και των τυποποιημένων διαδικασιών λειτουργίας, καθώς και την έναρξη ή τη συνέχιση πρωτοβουλιών ψηφιοποίησης. Ο ΕΥΑΑ δημοσίευσε επικαιροποιημένες συστάσεις σχετικά με [την εκτέλεση των μεταφορών](#) και [την οικογενειακή επανένωση στο πλαίσιο της διαδικασίας του Δουβλίνου](#), και κυκλοφόρησαν ενημερωτικά δελτία με ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις μεταφορές στο πλαίσιο της διαδικασίας του Δουβλίνου.

Τα διάφορα μέτρα απέδωσαν ελπιδοφόρα αποτελέσματα, βελτιώνοντας την επικοινωνία μεταξύ των μονάδων του Δουβλίνου, ξεπερνώντας τα εμπόδια στην εκτέλεση των μεταφορών βάσει του κανονισμού του Δουβλίνου, αυξάνοντας τους πόρους ώστε να καταστεί δυνατή η βελτίωση του συστήματος του Δουβλίνου και ενισχύοντας τη συμμόρφωση με το δίκαιο της ΕΕ και τις δικαστικές αποφάσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια σειρά από καλές πρακτικές των χωρών της ΕΕ+ σε ένα έγγραφο εργασίας https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_23_5949/IP_23_5949_EN.pdf που δημοσιεύθηκε στα τέλη του 2023.

Πολλές μονάδες του Δουβλίνου παρέμειναν υπό πίεση το 2023 λόγω του αυξανόμενου αριθμού αιτούντων. Στο πλαίσιο των επιχειρησιακών του σχεδίων, ο ΕΥΑΑ παρείχε υποστήριξη σε μονάδες του Δουβλίνου σε διάφορα κράτη μέλη. Η εισβολή στην Ουκρανία είχε ως αντίκτυπο να μειωθεί η πίεση στις μονάδες του Δουβλίνου σε σύγκριση με το 2022, αλλά εξακολούθησε να επηρεάζει τα καθήκοντα και τον φόρτο εργασίας σε πολλές μονάδες.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) εξέδωσε αρκετές προδικαστικές αποφάσεις σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού Δουβλίνο III, όπως και τα προηγούμενα έτη. Πολλές χώρες της ΕΕ+ επισήμαναν ότι η εφαρμογή ορισμένων από τις αποφάσεις αυτές — για παράδειγμα των [συνεκδικαζόμενων υποθέσεων C-323/21, C-324/21 και C-325/21](#) — έθεσαν πρόσθετα πρακτικά ερωτήματα, και οι συζητήσεις στο πλαίσιο της επιτροπής επαφών της

Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή των δικτύων του EUAA αποτέλεσαν χρήσιμες πλατφόρμες για την εξεύρεση λύσεων σε αυτές τις προκλήσεις.

Σύμφωνα με τις τακτικές ανταλλαγές προσωρινών στοιχείων μεταξύ του EUAA και 29 χωρών της ΕΕ+, το 2023 εκδόθηκαν 176 000 αποφάσεις ως απάντηση σε εξερχόμενα αιτήματα βάσει του κανονισμού του Δουβλίνου. Πρόκειται για αύξηση κατά 8% σε σύγκριση με το 2022, με αποτέλεσμα τον υψηλότερο συνολικό αριθμό ετησίως τουλάχιστον από το 2016. Ο αριθμός των μηνιαίων αποφάσεων βάσει του κανονισμού του Δουβλίνου παρέμεινε σταθερά πάνω από τις 14 000 μεταξύ Ιουλίου και Νοεμβρίου 2023, ως συνέπεια της αύξησης των αιτήσεων ασύλου στις χώρες της ΕΕ+ κατά την ίδια περίοδο.

Συνολικά, η ετήσια αναλογία των αποφάσεων που ελήφθησαν σχετικά με αιτήσεις ασύλου που υποβλήθηκαν βάσει του κανονισμού του Δουβλίνου ήταν 15 %, δηλαδή στα ίδια επίπεδα με το 2022. Μολονότι ορισμένες αποφάσεις σχετικά με αιτήσεις που υποβάλλονται δυνάμει του κανονισμού του Δουβλίνου αφορούσαν υποθέσεις οικογενειακής επανένωσης, η σταθερή αναλογία αποφάσεων προς αιτήσεις υποδηλώνει ότι το 2023 αυξήθηκε ο αριθμός των αιτούντων άσυλο που μετακινήθηκαν από την πρώτη χώρα άφιξης σε άλλη για να υποβάλουν νέα αίτηση (οι λεγόμενες δευτερογενείς μετακινήσεις), με αποτέλεσμα να επηρεαστεί συνολικά ο φόρτος υποθέσεων ασύλου.

Σε εθνικό επίπεδο, η Γερμανία και η Γαλλία εξακολούθησαν να λαμβάνουν τον μεγαλύτερο αριθμό αποφάσεων ως απάντηση στα αιτήματά τους, αντιπροσωπεύοντας από κοινού περίπου τα τρία πέμπτα του συνόλου της ΕΕ+. Όπως και τα προηγούμενα έτη, η Ιταλία εξέδωσε τις περισσότερες αποφάσεις συνολικά επί αιτήσεων δυνάμει του κανονισμού του Δουβλίνου. Ωστόσο, για πρώτη φορά, η Κροατία αναδείχθηκε ως η δεύτερη χώρα, καθώς οι αποφάσεις που εξέδωσε σχεδόν τριπλασιάστηκαν σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Το 2023, το ποσοστό αποδοχής των αποφάσεων που ελήφθησαν κατόπιν αιτήσεων του Δουβλίνου, δηλαδή το ποσοστό των θετικών αποφάσεων (ρητώς ή σιωπηρώς) σε αίτημα επί του συνόλου των αποφάσεων που εκδόθηκαν, ήταν 72 %. Το ποσοστό αυτό ήταν κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από ό,τι το 2022, σημειώνοντας τη μεγαλύτερη αύξηση από το 2017.

Ο αριθμός των μεταφορών του Δουβλίνου που πραγματοποιήθηκαν (15.000) παρέμεινε σταθερός σε σχέση με το 2022, αλλά εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλότερος από τα επίπεδα προ της πανδημίας COVID-19 (πάνω από δύο πέμπτα λιγότερες μεταφορές από ό,τι το 2019). Η εκτέλεση των μεταφορών του Δουβλίνου παρεμποδίστηκε εν μέρει από την αυξημένη πίεση που αντιμετώπισαν οι αρχές ασύλου και υποδοχής και η οποία προκλήθηκε από την απότομη αύξηση των παράτυπων αφίξεων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Έγινε επίκληση του άρθρου 17 παράγραφος 1 του κανονισμού Δουβλίνο III περίπου 7.500 φορές το 2023. Αυτό συνεπάγεται αύξηση κατά τρία πέμπτα από το 2022 που είναι η μεγαλύτερη μέσα σε 5 χρόνια. Το άρθρο 17 παράγραφος 1 συνιστά ρήτρα διακριτικής ευχέρειας, η οποία επιτρέπει σε κάθε κράτος μέλος να εξετάζει αίτηση διεθνούς προστασίας που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον εν λόγω κανονισμό.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης:
<https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-32-dublin-procedure>

3.3. Ειδικές διαδικασίες για την αξιολόγηση των αναγκών προστασίας

Κατά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας σε πρώτο βαθμό, τα κράτη μέλη μπορούν υπό συγκεκριμένους όρους να χρησιμοποιούν ειδικές διαδικασίες, όπως ταχύρρυθμες διαδικασίες, διαδικασίες στα σύνορα ή διαδικασίες κατά προτεραιότητα, σε συμμόρφωση πάντα προς τις βασικές αρχές και τις εγγυήσεις που προβλέπονται στην ενωσιακή νομοθεσία.

Οι νομοθετικές εξελίξεις που σχετίζονται με τις συνοριακές διαδικασίες το 2023 ποικίλλουν από προτάσεις για την εισαγωγή της διαδικασίας για πρώτη φορά έως αλλαγές στις προϋποθέσεις εκτέλεσης της διαδικασίας καθώς και αναθεώρηση του αρμόδιου δικαστηρίου για την εξέταση των προσφυγών. Αρκετές χώρες της ΕΕ+ τροποποίησαν τους καταλόγους των [ασφαλών χωρών καταγωγής](#) και τον προσδιορισμό τρίτων χωρών ως ασφαλών, ενώ άλλες έχουν ξεκινήσει τις εργασίες για την έγκριση των καταλόγων αυτών. Η παραπομπή από το ελληνικό Συμβούλιο της Επικρατείας σχετικά με τον χαρακτηρισμό της Τουρκίας ως ασφαλούς τρίτης χώρας δεν εκδικάστηκε από το ΔΕΕ το 2023, ενώ το ΕΔΔΑ χορήγησε προσωρινά μέτρα σε αιτούντες για τους οποίους η Τουρκία θεωρήθηκε ασφαλής τρίτη χώρα.

Οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν μετά από δευτερογενείς μετακινήσεις συνέχισαν να απορρίπτονται ως απαράδεκτες και το ΔΕΕ αναμενόταν να αποφανθεί το 2024 σχετικά με τη διεκπεραίωση των αιτήσεων που υποβλήθηκαν από άτομα τα οποία έχουν λάβει διεθνή προστασία σε άλλο κράτος μέλος, αλλά δεν μπορούν να μεταφερθούν λόγω κινδύνου απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-33-special-procedures-assess-protection-needs>

3.4. Διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου σε πρώτο βαθμό

Οι χώρες της ΕΕ+ ανέλαβαν σειρά δράσεων για να ανταποκριθούν στον αυξημένο αριθμό αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Ορισμένες πρότειναν νομοθετικές αλλαγές για την περαιτέρω επιτάχυνση της διαδικασίας ασύλου, ενώ θεσπίστηκαν νέες μέθοδοι εργασίας, πολιτικές ιεράρχησης προτεραιοτήτων και προσλήφθηκε πρόσθετο προσωπικό για τη μεγιστοποίηση του αριθμού των αποφάσεων που λαμβάνονται. Τα κράτη μέλη δοκίμασαν επίσης αλλαγές στη διαδικασία για τη μείωση της διάρκειας της προσωπικής συνέντευξης. Ορισμένες χώρες της ΕΕ+ εισήγαγαν νέα συστήματα πληροφοριών ή ξεκίνησαν έργα για την ψηφιοποίηση των συστημάτων τους. Οι αποφαινόμενες αρχές αξιοποίησαν την πείρα από προηγούμενες πρωτοβουλίες αξιολόγησης της ποιότητας, παρείχαν περισσότερη κατάρτιση στο προσωπικό και ξεκίνησαν νέες διαδικασίες επανεξέτασης της ποιότητας για τις διαδικασίες και τις αποφάσεις πρώτου βαθμού.

Οι ΜΚΟ συνέχισαν να εκφράζουν ανησυχίες σχετικά με τις καθυστερήσεις στον προγραμματισμό των προσωπικών συνεντεύξεων, την έλλειψη κατάρτισης των υπαλλήλων που διενεργούν τις συνεντεύξεις και τη διάρκεια των διαδικασιών ασύλου. Η Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εξέφρασε επίσης τη θέση της σχετικά με την εξωτερική των διαδικασιών ασύλου, καθώς το 2023 ορισμένα κράτη μέλη εξέτασαν το ενδεχόμενο μεταφοράς αιτούντων άσυλο σε τρίτες χώρες για την επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου τους. Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στη μετανάστευση προσδιορίστηκε επίσης ως θέμα ανησυχίας.

Αποφάσεις και περατώσεις υποθέσεων σε πρώτο βαθμό

Το 2023, οι χώρες της ΕΕ+ εξέδωσαν περίπου 677 000 πρωτοβάθμιες αποφάσεις, τις περισσότερες από το 2017. Για δεύτερη συνεχή χρονιά, η Γερμανία συνέχισε να εκδίδει τις περισσότερες αποφάσεις μεταξύ των χωρών της ΕΕ+ (περίπου 219 000, αντιπροσωπεύοντας το ένα τρίτο του συνόλου της ΕΕ+). Ακολούθησαν με μεγάλη απόσταση η Γαλλία (133 000) και η Ισπανία (90 000). Οι τρεις αυτές χώρες εξέδωσαν από κοινού τα δύο τρίτα του συνόλου των πρωτοβάθμιων αποφάσεων. Ωστόσο, οι τάσεις διέφεραν: ενώ η Γερμανία κατέγραψε τη μεγαλύτερη απόλυτη αύξηση στη λήψη αποφάσεων μεταξύ των χωρών της ΕΕ+ σε σύγκριση με το 2022 (+ 21 000), το αντίθετο σημειώθηκε στην Ισπανία (-13 000). Εν τω μεταξύ, η λήψη αποφάσεων στη Γαλλία παρέμεινε σε σταθερά επίπεδα.

Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, οι περισσότερες αποφάσεις εκδόθηκαν για αιτήσεις που υποβλήθηκαν από Σύριους (132 000 αποφάσεις) και Αφγανούς (89 000), αντιπροσωπεύοντας από κοινού το ένα τρίτο του συνόλου των αποφάσεων στην ΕΕ+. Αξιοσημείωτες απόλυτες αυξήσεις στις εκδοθείσες αποφάσεις παρατηρήθηκαν επίσης για τους υπηκόους των ακόλουθων χωρών: Τουρκία (38 000 πρωτοβάθμιες αποφάσεις), Βενεζουέλα (45 000), Μαρόκο (16 000), Γεωργία (23 000), Ρωσία (10 000), Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (11 000), Ερυθραία (12 000) και Ουκρανία (10 000).

Οι αποφάσεις σχετικά με τις αιτήσεις ασύλου αποτελούν απλώς έναν τρόπο περάτωσης της υπόθεσης ασύλου. Η διακοπή και το κλείσιμο υποθέσεων συμπεριλαμβάνονται επίσης στη συνολική διεκπεραίωση σε πρώτο βαθμό. Ως εκ τούτου, το 2023, ο συνολικός αριθμός των υποθέσεων που διεκπεραιώθηκαν από το σύστημα ασύλου σε πρώτο βαθμό (συνδυασμός πρωτοβάθμιων αποφάσεων, διακοπών μετά από αποσύρσεις και άλλοι τρόποι θέσης υπόθεσης στο αρχείο) ανήλθε επίσης στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 6 ετών (περίπου 863 000).

Για να αποτυπωθεί με ακρίβεια το επίπεδο πίεσης που ασκείται στα εθνικά συστήματα ασύλου, ο αριθμός των αιτήσεων που υποβάλλονται (εισροή) θα πρέπει να αντιπαραβάλλεται με όλες τις περιπτώσεις κλεισίματος υποθέσεων (εκροή). Αυτό αποκαλύπτει ότι το χάσμα μεταξύ της εισροής αιτήσεων διεθνούς προστασίας και της εκροής υποθέσεων που εξέρχονται από το σύστημα ασύλου σε πρώτο βαθμό συνέχισε να διευρύνεται και είναι το μεγαλύτερο εδώ και 5 χρόνια. Με άλλα λόγια, το 2023, το σύστημα ασύλου σε πρώτο βαθμό δέχθηκε περίπου 280 000 περισσότερες υποθέσεις απ' ό,τι κατόρθωσε να διεκπεραιώσει. Αυτό σηματοδότησε μια αύξηση των συσσωρευμένων υποθέσεων κατά 66 % από το 2022, η οποία συνέβαλε στη συνέχιση της τάσης που είναι ορατή από τα μέσα του 2021, σύμφωνα με την οποία η εισροή υπερβαίνει σταθερά την εκροή.

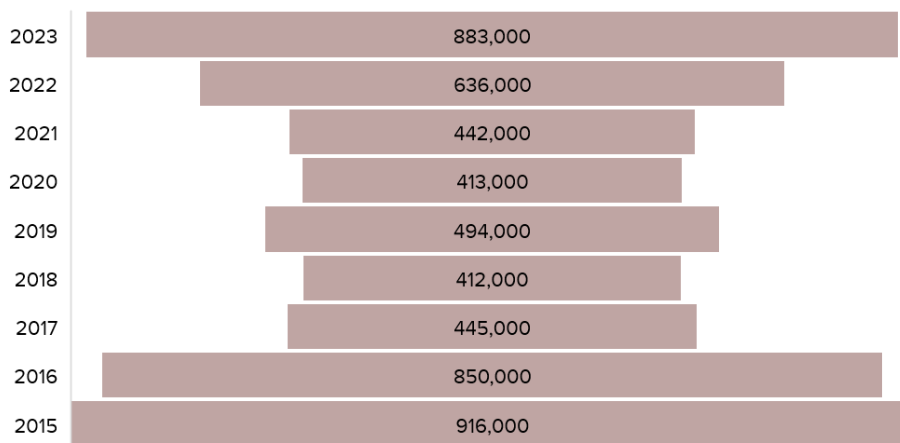

Εκκρεμείς υποθέσεις σε πρώτο βαθμό

Το συνεχώς διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ των αιτήσεων και των περατώσεων υποθέσεων οδήγησε στον υψηλότερο αριθμό εκκρεμών υποθέσεων των τελευταίων 8 ετών, το δεύτερο υψηλότερο μετά τα επίπεδα που καταγράφηκαν το 2015 (βλ. Γράφημα 2).

Στο τέλος του 2023, περίπου 883 000 υποθέσεις βρίσκονταν σε αναμονή της πρωτοβάθμιας απόφασης (αύξηση κατά δύο πέμπτα από το τέλος του 2022). Ο φόρτος εργασίας αφορούσε ευρύ φάσμα υπηκοοτήτων, αλλά ο μεγαλύτερος αριθμός αφορούσε Σύριους και Τούρκους. Το ήμισυ του συνόλου των υποθέσεων στην ΕΕ+ εκκρεμούσαν για περισσότερους από 6 μήνες.

Γράφημα 2: Αριθμός εκκρεμών υποθέσεων σε πρώτο βαθμό στις χώρες ΕΕ+ στο τέλος του έτους, 2015–2023

Σημείωση: Δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για την Πορτογαλία για την περίοδο Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2023.
Πηγή: Δεδομένα του ΣΕΠΕ του ΕΥΑΑ από την 1η Φεβρουαρίου 2024.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-34-processing-asylum-applications-first-instance>

3.5. Διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου σε δεύτερο ή υψηλότερο βαθμό

Το 2023, οι εξελίξεις σε δεύτερο βαθμό επικεντρώνονταν στο δικαίωμα πρόσβασης στη διαδικασία προσφυγής και στα αρμόδια όργανα που θα πρέπει να εξετάζουν τις προσφυγές ανάλογα με τις περιστάσεις. Το πεδίο των προσφυγών σε υποθέσεις διεθνούς προστασίας (συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης για *ex nunc* (ενημερωμένη) εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων) και το ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής αποτέλεσαν αντικείμενο νομοθετικών αλλαγών και δικαστικού ελέγχου. Ορισμένες χώρες ενίσχυσαν τους νόμους τους σχετικά με το δικαίωμα ακρόασης ενώπιον δευτεροβάθμιου οργάνου, και αρκετές αποφάσεις τόνισαν τη σημασία αυτής της διαδικαστικής διασφάλισης σε περίπτωση προσφυγής. Επιπλέον, τα δικαστήρια υπογράμμισαν την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι μπορεί να παρασχεθεί διερμηνέας, συνεντευκτής ή δικαστής του ίδιου φύλου κατά την προσφυγή.

Όπως κάθε χρόνο, τα όργανα προσφυγής ανέστειλαν την εξέταση υποθέσεων κατόπιν προσφυγής από συγκεκριμένα προφίλ αιτούντων (για παράδειγμα για αιτούντες από τη Λωρίδα της Γάζας και το Σουδάν) λόγω της τρέχουσας κατάστασης. Οι χώρες επικαιροποίησαν επίσης τις κατευθυντήριες γραμμές με βάση τις εξελίξεις στις χώρες καταγωγής.

Η διάρκεια των διαδικασιών προσφυγής περί ασύλου αποτέλεσε πηγή ανησυχίας για τις εθνικές αρχές, καθώς οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών παροτρύνουν αρκετές χώρες της ΕΕ+ να λάβουν απόφαση εντός εύλογης προθεσμίας. Η ψηφιοποίηση των προσφυγών σε υποθέσεις διεθνούς προστασίας συνεχίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια του 2023 με εξ αποστάσεως ακροαματικές διαδικασίες.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-35-processing-asylum-applications-second-or-higher-instances>

3.6. Υποδοχή αιτούντων διεθνή προστασία

Οι προκλήσεις των προηγούμενων ετών συνεχίστηκαν το 2023 στην υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία. Οι αρχές υποδοχής στην πλειονότητα των χωρών της ΕΕ+ εξακολουθούσαν να μεριμνούν για την παροχή κατάλληλου καταλύματος σε κάθε αιτούντα, καθώς οι αναφορές σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης των αστέγων, την ένδεια ή τις υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης και την έλλειψη υπηρεσιών υποστήριξης ήταν συχνές από διεθνείς οργανισμούς, εθνικά ιδρύματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαμεσολαβητές και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η κατάσταση συνέχισε να επηρεάζει αρνητικά τους αιτούντες με ειδικές ανάγκες και ευαλωτότητες, όπως παιδιά, γυναίκες, ΛΟΑΤΚΙ αιτούντες ή αιτούντες με σωματικές και διανοητικές αναπηρίες (βλ. Τμήμα 4). Τα δικαστήρια καλούνταν συχνά να διασφαλίσουν την πρόσβαση σε υλικές συνθήκες υποδοχής και αξιοπρεπείς συνθήκες για όλους τους αιτούντες.

Παράλληλα με την αντιμετώπιση επείγουσών αναγκών, οι εθνικές αρχές αρκετών χωρών συνέχισαν την αναζήτηση διαρθρωτικών λύσεων για την εξασφάλιση ευέλικτων και βιώσιμων συστημάτων υποδοχής. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα αλλαγές, για παράδειγμα, στο θεσμικό πλαίσιο, στη δομή χρηματοδότησης και στις συμφωνίες συνεργασίας με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα των εγκαταστάσεων απέκτησε μεγαλύτερη σημασία, καθώς τα συστήματα υποδοχής έπρεπε να αντιμετωπίσουν την αυξημένη ζήτηση και το υψηλότερο ενεργειακό κόστος, όπως περιγράφεται λεπτομερώς Σε σχετική ενημέρωση του ΕΥΑΑ για την κατάσταση.

Η πίεση που ασκήθηκε στο σύστημα υποδοχής έπαιξε καθοριστικό ρόλο για την αναθεώρηση και την αυστηρότερη εφαρμογή των κανόνων σχετικά με το δικαίωμα σε κατάλληλες συνθήκες υποδοχής. Οι αλλαγές στη νομοθεσία διευκρίνισαν γενικά το πέρας της διαδικασίας υποδοχής. Όπως και τα προηγούμενα έτη, η αποχώρηση από τα κέντρα υποδοχής συχνά παρέμεινε στάσιμη ή ακόμη και επιβραδύνθηκε, καθώς οι αναγνωρισμένοι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην εξεύρεση στέγης στην ιδιωτική αγορά. Οι προτάσεις πολιτικής αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση αυτής της μετάβασης και στην ταχύτερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Παρότι πιθανότατα οι προκλήσεις θα εξακολουθήσουν να υφίστανται, οι εθνικές αρχές πρέπει να συνεχίσουν να αναζητούν ευέλικτες και βιώσιμες λύσεις στον τομέα της υποδοχής, ώστε να προσαρμοστούν αποτελεσματικά στους μεταβαλλόμενους αριθμούς και προφίλ των αιτούντων και των διαμενόντων σε εγκαταστάσεις υποδοχής.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-36-reception-applicants-international-protection>

3.7. Πτυχές της κράτησης που αφορούν αιτούντες και πρώην αιτούντες

Το 2023, οι πρακτικές και οι συνθήκες κράτησης συνέχισαν να ελέγχονται στενά από τα διεθνή, ευρωπαϊκά και εθνικά όργανα παρακολούθησης και τα δικαστικά όργανα. Εντατικοποιήθηκαν οι δημόσιες συζητήσεις σχετικά με την κράτηση στα σύνορα ατόμων που φτάνουν παράτυπα και τη δυνατότητά τους να έχουν πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου ή να λαμβάνουν οδηγίες και νομικές συμβουλές. Οι συνθήκες κράτησης στα σύνορα περιγράφονται συχνά ως ανησυχητικές από διεθνείς οργανώσεις και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Το ΕΔΔΑ εξέδωσε αποφάσεις επί υποθέσεων προγενέστερων ετών με τις οποίες καταδίκασε τις εν λόγω συνθήκες και πρακτικές στα σύνορα. Το ΕΔΔΑ και τα εθνικά δικαστήρια αποφάνθηκαν επίσης κατά της κράτησης αιτούντων με ειδικές ανάγκες, ιδίως παιδιών.

Κατά κανόνα, οι χώρες της ΕΕ+ διεύρυναν τους λόγους κράτησης αλλοδαπών, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων διεθνή προστασία, και αύξησαν την πιθανή διάρκεια της κράτησης μεταναστών. Οι νομοθετικές αλλαγές σε ορισμένες χώρες περιλάμβαναν τη δυνατότητα κράτησης ενός αιτούντος που διατρέχει κίνδυνο διαφυγής εν αναμονή μεταφοράς σε άλλη χώρα της ΕΕ+ στο πλαίσιο του κανονισμού Δουβλίνο III.

Τα βασικά θέματα στις συζητήσεις πολιτικής περιλάμβαναν την κράτηση αλλοδαπών εν αναμονή επιστροφής, την εφαρμογή της αρχής της *μη επαναπροώθησης* σε τέτοιες περιπτώσεις και την πραγματική δυνατότητα εφαρμογής αποφάσεων επιστροφής. Οι τομείς αυτοί αντικατοπτρίζονται επίσης εκτενώς Στις εξελίξεις της νομολογίας το 2023.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-37-aspects-detention-involving-asylum-applicants-and-former-applicants>

3.8. Πρόσβαση σε πληροφορίες

Οι εθνικές αρχές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη συνέχισαν να καταβάλλουν προσπάθειες ώστε οι πληροφορίες να είναι διαθέσιμες με μεγαλύτερη ευκολία και σε διάφορες μορφές και γλώσσες. Ορισμένες χώρες παρήγαγαν εξατομικευμένες πληροφορίες για συγκεκριμένα ακροατήρια, όπως οι ανήλικοι αιτούντες και οι εκτοπισθέντες από την Ουκρανία.

Ορισμένες χώρες ξεκίνησαν ενημερωτικές εκστρατείες με στόχο να αποτρέψουν τους υπηκόους χωρών με χαμηλά ποσοστά αναγνώρισης καθεστώτος ασύλου από την πραγματοποίηση επικίνδυνων ταξιδιών προς την ΕΕ, μόνο για να απορριφθεί η αίτησή τους. Άλλες χώρες επικεντρώθηκαν στην ενημέρωση των αιτούντων που απορρίφθηκαν σχετικά με τη δυνατότητα εθελοντικής επιστροφής στη χώρα καταγωγής.

Μετά από αρκετά χρόνια εργασιών, ο EUAA εγκαινίασε μια ολοκληρωμένη νέα δικτυακή πύλη με τίτλο **Let's Speak Asylum** (Ας μιλήσουμε για το άσυλο), στην οποία παρέχονται η συνιστώμενη μεθοδολογία και πρακτικά εργαλεία για τους ενδιαφερόμενους φορείς που εργάζονται στον τομέα της παροχής πληροφοριών στο σύστημα ασύλου.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-38-access-information>

3.9. Νομική συνδρομή και εκπροσώπηση

Το 2023, οι χώρες της ΕΕ+ συνέχισαν τις προσπάθειες για τη βελτίωση της πρόσβασης σε νομική συνδρομή και της ποιότητάς της σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ασύλου. Στις εξελίξεις συγκαταλέγονται θεσμικές αλλαγές, εξειδικευμένη κατάρτιση για τους παρόχους συνδρομής και τροποποίηση των κριτηρίων επιλεξιμότητας για την εργασία ως παρόχου νομικής συνδρομής στον τομέα της διεθνούς προστασίας.

Παρόλα αυτά, αναφέρθηκαν προβλήματα όσον αφορά την πρόσβαση σε νομική βοήθεια, ιδίως στα σύνορα ή κατά τη διάρκεια της κράτησης. Για παράδειγμα, η έλλειψη επικοινωνίας με δικηγόρο καθώς επίσης και αποτελεσματικού δικαιώματος νομικής συνδρομής για αιτούντες άσυλο που βρίσκονται σε κράτηση επισημάνθηκαν σε διάφορα φόρουμ. Ορισμένες χώρες τροποποίησαν τις εθνικές διατάξεις για να ενισχύσουν το δικαίωμα των κρατουμένων αιτούντων άσυλο να έρχονται σε επαφή με μέλη της οικογένειάς τους, νομικούς συμβούλους και σχετικές οργανώσεις.

Καθώς εκτοπισθέντες εξακολουθούν να φθάνουν από την Ουκρανία, ορισμένες χώρες της ΕΕ+ συνεχίζουν να παρέχουν νομικές πληροφορίες και βοήθεια σχετικά με τη διαδικασία προσωρινής προστασίας.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-39-legal-assistance-and-representation>

3.10. Υπηρεσίες διερμηνείας

Το 2023, οι εθνικές αρχές, τα δικαστήρια, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι πάροχοι υπηρεσιών κατέβαλαν προσπάθειες για τη βελτίωση της πρόσβασης σε διερμηνεία και την αύξηση της ποιότητας της διερμηνείας στις διαδικασίες ασύλου και στο σύστημα υποδοχής. Σε όλες τις χώρες της ΕΕ+, η αύξηση των αιτήσεων οδήγησε σε αυξανόμενες ανάγκες διερμηνείας.

Σε ορισμένες χώρες, όπου τα προφίλ των αιτούντων παρέμειναν όμοια με εκείνα των προηγούμενων ετών, δεν προέκυψαν σημαντικές νέες ανάγκες. Στις χώρες, ωστόσο, που δέχθηκαν αιτούντες με διαφορετικά προφίλ, παρατηρήθηκαν πρόσθετες προκλήσεις όσον αφορά την εξασφάλιση αποτελεσματικών υπηρεσιών διερμηνείας. Συνολικά, οι ελλείψεις σε ορισμένες γλώσσες, η μη διαθεσιμότητα διερμηνείας για ορισμένες υπηρεσίες και τα ανομοιογενή πρότυπα συνέχισαν να επηρεάζουν τα διαδικαστικά δικαιώματα των αιτούντων και την πρόσβαση σε υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης:
<https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-310-interpretation-services>

3.11. Πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής (ΠΧΚ)

Οι βασικές εξελίξεις στην παραγωγή ΠΧΚ το 2023 είχαν ως επίκεντρο τη βελτίωση των μεθοδολογιών, μεταξύ άλλων μέσω της τυποποίησης της υποβολής εκθέσεων-την ενίσχυση της συνεργασίας μέσω διμερών, διεθνών και ευρωπαϊκών πλαισίων καθώς και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών-την αύξηση της προσβασιμότητας σε ΠΧΚ μέσω της δημοσιοποίησης εκθέσεων και πόρων-και τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των πληροφοριών μέσω της λεπτομερέστερης εξέτασης συγκεκριμένων Περιοχών.

Όπως και τα προηγούμενα έτη, οι μονάδες ΠΧΚ συνέχισαν να επικεντρώνονται σε ορισμένες από τις συνηθέστερες χώρες καταγωγής των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη, δηλαδή το Αφγανιστάν, τη Συρία και το Ιράκ. Οι χώρες της ΕΕ+ παρακολούθησαν επίσης τις εξελίξεις στη Λατινική Αμερική, καθώς το ενδιαφέρον για την περιοχή αυξήθηκε. Μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, οι ανάγκες των ΠΧΚ σχετικά με την κατάσταση της ασφάλειας στη Ρωσία και την Ουκρανία αυξήθηκαν σημαντικά. Η τάση αυτή διατηρήθηκε το 2023, και οι εθνικές μονάδες ΠΧΚ εξήγαγαν συμπεράσματα για τις δύο χώρες, επίσης μετά από διερευνητικές αποστολές, όταν αυτό ήταν δυνατό.

Μεταξύ των προκλήσεων που αναφέρθηκαν στον τομέα της παραγωγής ΠΧΚ περιλαμβάνονται οι ελλείψεις προσωπικού, η έλλειψη προσβασιμότητας σε πληροφορίες σχετικά με τις τελευταίες εξελίξεις λόγω συγκρούσεων, οι ανησυχίες για την ασφάλεια και η περιορισμένη πρόσβαση στις χώρες με αυταρχικές κυβερνήσεις, καθώς και η αύξηση των επειγόντων αιτημάτων που ασκούν πίεση στους διαθέσιμους πόρους.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-311-country-origin-information>

3.12. Η ανιθαγένεια στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου

Στο πλαίσιο της διαδικασίας χορήγησης ασύλου, η ανιθαγένεια μπορεί να επηρεάσει τη διαδικασία προσδιορισμού του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, καθώς και τις διαδικαστικές εγγυήσεις του αιτούντος. Το 2023, η ανιθαγένεια εξακολούθησε να αποτελεί σημαντικό θέμα στην ατζέντα της ΕΕ.

Τούτο ίσχυε ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου οι εκτιμήσεις σχετικά με την ανιθαγένεια συνδέονταν με τις δύο μείζονες περιοχές συγκρούσεων το 2023, δηλαδή την Παλαιστίνη και την Ουκρανία.

Το 2023, περίπου 2 300 αιτήσεις ασύλου υποβλήθηκαν στις χώρες της ΕΕ+ από ανιθαγενείς, ήτοι αντίστοιχος αριθμός με εκείνον του 2022. Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, λίγο περισσότερο από 1 200 αποφάσεις εκδόθηκαν σε πρώτο βαθμό για ανιθαγενείς αιτούντες σε χώρες της ΕΕ+. Το ποσοστό αναγνώρισης καθεστώτος ασύλου σε ανιθαγενείς αιτούντες ήταν 53 % το 2023, ποσοστό σχετικά παρόμοιο με το ποσοστό των τελευταίων ετών, αλλά πολύ χαμηλότερο απ' ό,τι κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης της περιόδου 2015-2016 (όταν σχεδόν 9 στις 10 αποφάσεις ήταν θετικές). Στα τέλη του 2023, εκκρεμούσαν σε πρώτο βαθμό 1 900 υποθέσεις ανιθαγενών αιτούντων.

Ορισμένες νομοθετικές εξελίξεις είχαν ως στόχο να αυξήσουν την αναγνώριση και να διασφαλίσουν την προστασία των δικαιωμάτων των ανιθαγενών, συμπεριλαμβανομένων των ανιθαγενών αιτούντων άσυλο και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, καθώς και των παιδιών τους. Εν μέσω θετικών εξελίξεων, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τόνισαν ότι πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για τον προσδιορισμό και την πλήρη προστασία των δικαιωμάτων των ανιθαγενών.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-312-statelessness-context-asylum>

3.13. Περιεχόμενο της προστασίας

Το περιεχόμενο της προστασίας αναφέρεται στα δικαιώματα που απολαμβάνουν οι δικαιούχοι μιας μορφής προστασίας στη χώρα ασύλου, καθώς και στις συναφείς υποχρεώσεις. Η προστασία χορηγείται όταν οι αιτούντες λαμβάνουν θετική απόφαση για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή καθεστώτος επικουρικής προστασίας (αναφέρονται επίσης ως εναρμονισμένα

καθεστώτα προστασίας της ΕΕ). Ο όρος «ποσοστό αναγνώρισης» αναφέρεται στον αριθμό θετικών αποτελεσμάτων ως ποσοστό επί του συνόλου των αποφάσεων που αφορούν αιτήσεις διεθνούς προστασίας. Ενώ οι εθνικές μορφές προστασίας παρέχουν καθεστώς προστασίας στους υπηκόους τρίτων χωρών, τα καθεστώτα αυτά —τα οποία δεν είναι εναρμονισμένα σε όλες τις χώρες της ΕΕ+— δεν περιλαμβάνονται στον υπολογισμό του ποσοστού αναγνώρισης.

Το 2023, το ποσοστό αναγνώρισης δικαιούχων σε πρώτο βαθμό για τις μορφές προστασίας που ρυθμίζονται από την ΕΕ ανήλθε στο 43%, σημειώνοντας αύξηση για τρίτη συνεχή χρονιά. Το ποσοστό αυτό ήταν το υψηλότερο από το 2016 (όταν το 57 % των αποφάσεων

χορηγούσαν καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρική προστασία). Η αύξηση οφειλόταν κυρίως στην αύξηση των ποσοστών αναγνώρισης για τους Αφγανούς, τους Ιρακινούς, τους Παλαιστίνιους και τους Ουκρανούς, καθώς και στις περισσότερες αποφάσεις που εκδόθηκαν για τους Σύριους. Συνολικά, στο 54 % του συνόλου των θετικών αποφάσεων χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα, ενώ στο 46 % χορηγήθηκε επικουρική προστασία.

Πέρα από τα καθεστώτα που ρυθμίζονται από την ΕΕ, αξίζει να σημειωθεί ότι πάνω από το ένα τέταρτο των αρνητικών αποφάσεων για καθεστώτα που ρυθμίζονται από την ΕΕ χορήγησαν εθνική μορφή προστασίας, η οποία παρείχε άδειες διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους.

Στις εθνικότητες με τα υψηλότερα ποσοστά αναγνώρισης δικαιούχων το 2023 περιλαμβάνονται οι Σύριοι (94%), οι Ουκρανοί (92%), οι Παλαιστίνιοι (87%), οι Υεμενίτες (84%), οι Ερυθραίοι (83%) και οι Λευκορώσοι (81%).

Η έκταση και η ποιότητα των δικαιωμάτων και των υπηρεσιών που παρέχονται στους δικαιούχους προστασίας διαμορφώνουν τις προοπτικές ουσιαστικής ένταξής τους στην κοινωνία υποδοχής. Το 2023, οι νομοθετικές και πολιτικές αλλαγές επικεντρώθηκαν στην οικογενειακή επανένωση και τις εθνικές μορφές προστασίας, ενώ ορισμένες χώρες της ΕΕ+ συνέχισαν να αναπτύσσουν πολιτικές και στρατηγικές ένταξης προσαρμοσμένες στα κοινά προφίλ των δικαιούχων προστασίας στις αντίστοιχες χώρες, με την υποστήριξη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ορισμένες πρωτοβουλίες επικεντρώθηκαν στη διευκόλυνση των διοικητικών διαδικασιών που χρησιμοποιούν οι δικαιούχοι προστασίας για την πρόσβαση στα συναφή δικαιώματα.

Με την ευκαιρία της 20ετούς επετείου από την έναρξη ισχύος της οδηγίας για την οικογενειακή επανένωση, δημοσιεύθηκε υλικό και διατυπώθηκαν συστάσεις για τη βελτίωση της εφαρμογής της. Το ΔΕΕ και τα εθνικά δικαστήρια συνέχισαν να παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με την πρακτική εφαρμογή της Οδηγίας, αποσαφηνίζοντας τους σχετικούς κανόνες σχετικά με το πεδίο εφαρμογής και τα κριτήρια της.

Διάφορες πρωτοβουλίες επικεντρώθηκαν στη θέσπιση ή την προσαρμογή κανόνων και κριτηρίων για τις εθνικές μορφές προστασίας. Προκειμένου να αποφευχθεί ένα νομικό αδιέξοδο, ορισμένες χώρες της ΕΕ+ χορήγησαν άδειες διαμονής με βάση ανθρωπιστικούς ή ιατρικούς λόγους σε μια προσπάθεια να διασφαλίσουν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ή την αρχή της *μη επαναπρώθησης*.

Φυσικά, πολλές πρωτοβουλίες ένταξης το 2023 στόχευαν δικαιούχους προσωρινής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης για την πρόσβαση στην εκπαίδευση και τη γλωσσική κατάρτιση. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραμάτισαν καίριο ρόλο στην παροχή σχετικών υπηρεσιών και στη συμπλήρωση των προσπαθειών των αρχών σε τοπικό επίπεδο.

Μεταξύ των προκλήσεων που αναφέρθηκαν, επισημάνθηκε ότι ο περιορισμός ή η έλλειψη εναλλακτικών λύσεων κοινωνικής στέγασης και η έλλειψη κατοικιών χαμηλού κόστους στις τοπικές αγορές δημιούργησαν εμπόδια στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας για την εξεύρεση καταλύματος.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-313-content-protection>

3.14. Επανεγκατάσταση και εισδοχή για ανθρωπιστικούς λόγους

Οι χώρες της ΕΕ+ προσπάθησαν να εκπληρώσουν τις δεσμεύσεις τους όσον αφορά την επανεγκατάσταση το 2023, ενώ αντιμετώπιζαν ιδιαίτερες προκλήσεις σε εθνικό επίπεδο. Οι προτεραιότητες έπρεπε να επαναπροσδιοριστούν λόγω της έλλειψης καταλυμάτων για τη φιλοξενία των επανεγκατεστημένων προσφύγων. Την ίδια στιγμή, τρίτες χώρες, στις οποίες οι πρόσφυγες που διέτρεχαν κίνδυνο ανέμεναν τη μεταφορά τους, κηρύχθηκαν σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, όπως λόγω του σεισμού στην Τουρκία.

Συνολικά, περίπου 15 000 άτομα προσήλθαν το 2023 στην ΕΕ+ από τρίτες χώρες στο πλαίσιο επανεγκατάστασης ή εισδοχής για ανθρωπιστικούς λόγους. Πρόκειται για τον χαμηλότερο αριθμό από το 2016, με εξαίρεση το 2020, όταν οι μεταφορές παρεμποδίστηκαν σοβαρά λόγω της πανδημίας COVID-19.

Ο ρόλος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών συνέχισε να είναι σημαντικός στην πραγματοποίηση της επανεγκατάστασης και των συμπληρωματικών οδών, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων εισδοχής για ανθρωπιστικούς λόγους. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών συμμετείχαν στην παραπομπή των προσφύγων στις διαδικασίες, συνέβαλαν στην επιτυχία των απομακρύνσεων των προσφύγων που διέτρεχαν κίνδυνο και υποστήριξαν την ασφαλή μεταφορά προσφύγων που επιλέχθηκαν ανάλογα με τις συμφωνίες που υπογράφηκαν με τις χώρες της ΕΕ+. Ο ρόλος τους στην παροχή υπηρεσιών υποδοχής, ιδίως στέγασης, ήταν καθοριστικός για την άμβλυνση της πίεσης στα συστήματα υποδοχής σε ορισμένες χώρες.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-314-resettlement-and-humanitarian-admissions>

4. Παιδιά και άτομα με ειδικές ανάγκες στη διαδικασία ασύλου

Το 2023, αρκετές χώρες της ΕΕ+ ανέφεραν έναν συνεχώς υψηλό αριθμό αιτούντων με ειδικές ανάγκες που περιλαμβάνει, από αιτούντες με σωματικές ή διανοητικές αναπηρίες μέχρι θύματα έμφυλης βίας και παιδιά που φθάνουν μόνα τους στην ΕΕ. Στο γενικό πλαίσιο των συχνών καθυστερήσεων στη διαδικασία ασύλου και των κορεσμένων συστημάτων υποδοχής, οι κυβερνήσεις συνέχισαν να αναζητούν λύσεις για την

εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών και ασφάλειας για τους πλέον ευάλωτους. Ενίοτε, οι νομοθετικές και πολιτικές αλλαγές επέτρεπαν παρεκκλίσεις από τα υψηλότερα πρότυπα, ενώ οι διεθνείς οργανώσεις και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επισήμαναν τους κινδύνους που αυτό ενέχει μακροπρόθεσμα.

Οι αρχές των χωρών με υψηλό αριθμό ταυτόχρονων αφίξεων αντιμετώπισαν δυσκολίες στον κατάλληλο Εντοπισμό και την αξιολόγηση των ειδικών αναγκών. Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ που εκδόθηκαν το 2023 — αναφερόμενες σε καταστάσεις κατά την περίοδο 2018-2020 — υπενθυμίζουν ότι τα κενά στην ταυτοποίηση και την υποστήριξη αιτούντων με ειδικές ανάγκες μπορεί να έχουν δραματικές επιπτώσεις στη ζωή τους. Επιπλέον, η έρευνα του [EUAA](#) αποκάλυψε σημαντικά κενά σε δεδομένα, καθώς οι χώρες της ΕΕ+ δεν συλλέγουν ή δεν καταχωρίζουν γενικά δεδομένα σχετικά με την ευαλωτότητα, εν πολλοίς λόγω ανησυχιών σχετικά με την προστασία των δεδομένων, οπότε είναι δύσκολο να προσδιοριστούν οι συνηθέστεροι τύποι αναπηρίας ή ευαλωτότητας που εντοπίζονται μεταξύ των αιτούντων διεθνή προστασία.

Τον Οκτώβριο του 2023, η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης τέθηκε σε ισχύ όσον αφορά την ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων σχετικά με το άσυλο και τη μη επαναπροώθηση. Σε επίπεδο χώρας, οι προσπάθειες επικεντρώθηκαν στην πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών και στην υποστήριξη των γυναικών θυμάτων βίας. Οι ολοκληρωμένες χαρτογραφήσεις αποκάλυψαν ακόμη πολλά κενά στα συστήματα ασύλου και υποδοχής, θέτοντας σε κίνδυνο την ασφάλεια των γυναικών και των κοριτσιών. Τα κενά αυτά και οι επιζήμιες επιπτώσεις τους εντοπίστηκαν και εκδικάστηκαν επίσης από τα δικαστήρια.

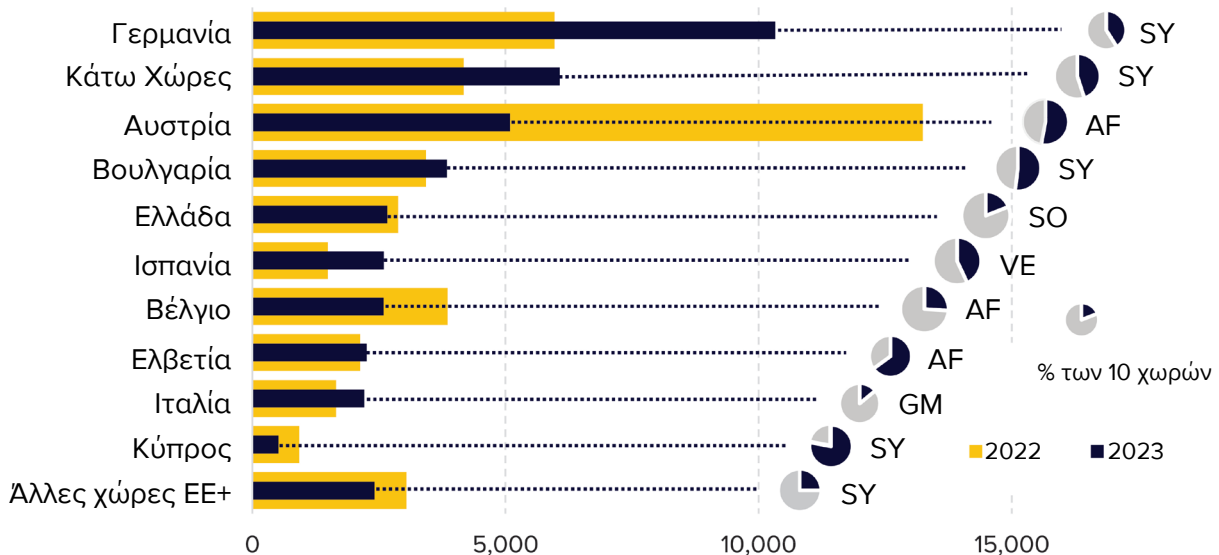
Οι εθνικές αρχές κατέβαλαν προσπάθειες για τη βελτίωση της ανταπόκρισης των συστημάτων ασύλου και υποδοχής στις ανάγκες των αιτούντων ανεξαρτήτως SOGIESC (γενετήσιος προσανατολισμός, ταυτότητα φύλου, έκφραση φύλου και χαρακτηριστικά φύλου). Ακριβείς και έγκαιρες πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής Εστίασαν στην κατάσταση των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων για την ορθή αξιολόγηση της κατάστασής τους. Για τον σκοπό αυτό, το 2023, ο EUAA επικαιροποίησε τον ερευνητικό [οδηγό αναζήτησης πληροφοριών ανά χώρα σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα](#) για να βοηθήσει τους επαγγελματίες στη διαδικασία αυτή. Σε δεύτερο βαθμό, τα δικαστήρια συχνά παρενέβησαν και ανέτρεψαν αρνητικές αποφάσεις πρώτου βαθμού για να διασφαλίσουν την προστασία αυτού του προφίλ αιτούντων.

Δεδομένου ότι η πλειονότητα των ατόμων που ζητούν προσωρινή προστασία στην Ευρώπη περιλάμβανε γυναίκες και παιδιά, οι προβληματισμοί που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων εξακολούθησαν να είναι Καίριοι μεταξύ των χωρών της ΕΕ+, γεγονός που πυροδότησε περαιτέρω μέτρα πρόληψης και προστασίας το 2023. Μετά την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Δεκέμβριο του 2022 για την αναθεώρηση της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την εντολή του για διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη, οι οποίες ξεκίνησαν τον Νοέμβριο του 2023 με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στη συνέχεια, τον Ιανουάριο του 2024, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέληξαν σε άτυπη συμφωνία σχετικά με την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της τρέχουσας οδηγίας. Σε εθνικό επίπεδο, οι χώρες της ΕΕ+ εισήγαγαν αλλαγές για τον καλύτερο εντοπισμό, την παραπομπή και την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ορισμένες χώρες επικεντρώθηκαν επίσης στην παρακολούθηση της κατάστασης με την ανάθεση μελετών για την ανάλυση των τρεχουσών τάσεων.

Το 2023, στο σύνολο των χωρών της ΕΕ+, 41 000 αιτήσεις ασύλου υποβλήθηκαν από ανηλίκους που δήλωσαν ότι είναι ασυνόδετοι. Το ποσοστό αυτό ήταν παρόμοιο με το επίπεδο του 2022 (-5 %) και το δεύτερο υψηλότερο που έχει καταγραφεί σε σχέση με το 2015. Το ποσοστό των αιτήσεων από ασυνόδευτους ανηλίκους παρέμεινε σταθερό, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 4 % του συνόλου των αιτήσεων που υποβλήθηκαν στις χώρες της ΕΕ+. Σημαντικό ποσοστό των ανήλικων αιτούντων προέρχονταν από τη Συρία και το Αφγανιστάν, αντιπροσωπεύοντας από κοινού τρεις στις πέντε αιτήσεις από αυτοδηλωμένους ασυνόδευτους ανηλίκους στις χώρες της ΕΕ+.

Γράφημα 3: Οι 10 χώρες της ΕΕ+ που έλαβαν τις περισσότερες αιτήσεις από αυτοδηλωμένους ασυνόδευτους ανηλίκους το 2023 σε σύγκριση με το 2022 και το ποσοστό των αιτήσεων που κατατέθηκαν ανά κύρια ιθαγένεια των ασυνόδετων ανηλίκων, 2023

Σημείωση: Δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για την Πορτογαλία για την περίοδο Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2023.
Πηγή: Δεδομένα του ΣΕΠΕ του ΕΥΑΑ από την 1η Φεβρουαρίου 2024.

Οι αιτήσεις που αποσύρθηκαν σιωπηρά από ασυνόδευτους ανηλίκους μειώθηκαν κατά περισσότερο από το ένα τρίτο σε σχέση με την κορύφωση του 2022, ιδίως από αφγανούς ασυνόδευτους ανηλίκους. Αυτό υποδηλώνει ότι υπήρχε πιθανή μείωση των δευτερογενών μετακινήσεων των ασυνόδευτων ανηλίκων εντός των χωρών της ΕΕ+.

Ο συνεχιζόμενος μεγάλος αριθμός αιτήσεων από ασυνόδευτα παιδιά σε διάφορες χώρες της ΕΕ+ προκάλεσε αρκετές αλλαγές στην υποδοχή τους. Πολλά προβλήματα δεν επιλύθηκαν και οι συνθήκες υποδοχής για τα παιδιά ήταν συχνά ακατάλληλες. Οι νομοθετικές και πολιτικές αλλαγές αποσκοπούσαν στην επιτάχυνση των διαδικασιών και στην εξασφάλιση της κατάλληλης υποστήριξης, ενώ οι ΜΚΟ επισήμαναν τους κινδύνους που μπορεί να σημαίνουν στην πράξη οι παρεκκλίσεις αυτές.

Επιπλέον, σε ορισμένες χώρες της ΕΕ+ αναφέρθηκε έλλειψη επιτρόπων για ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες. Για να παρέχει καθοδήγηση και να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) εκπόνησε ένα εγχειρίδιο [για εκπαιδευτές](#) επιτρόπων, το οποίο συμπληρώνεται από μια πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης. Επιπλέον, σε συνεργασία με τον ΕΥΑΑ, εκπονήθηκαν δύο πρακτικοί οδηγοί για επιτρόπους ως [εισαγωγή στη διεθνή προστασία](#) και στη διαδικασία ασύλου <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/practical-tool-guardians-asylum-procedure>. Ο FRA και το Συμβούλιο της Ευρώπης δημοσίευσαν επίσης [κατευθυντήριες γραμμές](#) για τους συνοριακούς υπαλλήλους και άλλες αρχές σχετικά με την προστασία των παιδιών στα σύνορα της Ευρώπης.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-4-children-and-people-special-needs-asylum-procedure>

5. Η υποστήριξη του EUAA το 2023

Καθώς οι μεταναστευτικές πιέσεις και οι σύνθετες ανάγκες προστασίας εξακολουθούν να υφίστανται στην Ευρώπη, ο Οργανισμός επέκτεινε την επιχειρησιακή και τεχνική υποστήριξή του για την αντιμετώπιση των ολοένα εξελισσόμενων μεταναστευτικών τάσεων. Ως βασικός φορέας για τη συλλογική Προσπάθεια της ΕΕ στην αντιμετώπιση των αναγκών εκατομμυρίων

εκτοπισμένων ατόμων, ο EUAA συνέβαλε αποτελεσματικά στην εφαρμογή λύσεων προστασίας σε ολόκληρη την Ευρώπη, μεταξύ άλλων προσφέροντας βοήθεια σε χώρες που δέχονται μεγάλο αριθμό εκτοπισμένων ατόμων από την Ουκρανία.

Για την παροχή τεκμηριωμένων πληροφοριών σε ευρύ κοινό, συμπεριλαμβανομένων των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, ο EUAA συνέχισε να συλλέγει, να επεξεργάζεται, να συνθέτει και να αναλύει πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένες θεματικές, τις τελευταίες εξελίξεις, αναδυόμενα θέματα και προβλέψεις στον τομέα του ασύλου. Σύμφωνα με τον [χάρτη πορείας για τη σύγκλιση](#) της γαλλικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ, ο EUAA διεξήγαγε [πilotική μελέτη](#) για την ανάλυση των πρακτικών λήψης αποφάσεων σχετικά με τις αιτήσεις ασύλου και τα αίτια των διαφορών στα ποσοστά προστασίας μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά τις χώρες καταγωγής για τις οποίες ο Οργανισμός έχει καταρτίσει [σημειώματα καθοδήγησης](#). Η μελέτη διαπίστωσε ότι οι διαφορές στα ποσοστά αναγνώρισης των δικαιούχων προκύπτουν από την πολύπλοκη αλληλεπίδραση πολλαπλών παραγόντων, όπως οι διαφορές στα εθνικά συστήματα και στις πρακτικές λήψης αποφάσεων, οι οποίες επηρεάζονται από τις εθνικές πολιτικές, τις κατευθυντήριες οδηγίες και τη νομολογία. Η μελέτη υπογράμμισε επίσης ότι τα προϊόντα και οι δραστηριότητες του EUAA συμβάλλουν στην επίτευξη σύγκλισης των πρακτικών.

Ο Οργανισμός διενήργησε επίσης μια εμπειριστατωμένη [αξιολόγηση](#) της χρήσης και του αντίκτυπου των προϊόντων πληροφόρησης και καθοδήγησης ανά χώρα, η οποία διαπίστωσε ότι τόσο οι πληροφορίες για τις χώρες καταγωγής (ΠΧΚ) όσο και τα προϊόντα καθοδήγησης για τις χώρες του EUAA χρησιμοποιούνται ευρέως, οι ΠΧΚ χρησιμοποιούνται κυρίως από τους αρμόδιους για τις υποθέσεις και η καθοδήγηση κυρίως από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Η προστιθέμενη αξία των προϊόντων του EUAA σε σύγκριση με τις εθνικές πηγές είναι η εγκυρότητά τους, η συνεπής χρήση αυστηρής μεθοδολογίας και το επίπεδο εναρμόνισης.

Τα προγράμματα κατάρτισης που σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν από τον Οργανισμό στήριξαν την πρακτική εφαρμογή του ΚΕΣΑ, βοηθώντας τους υπαλλήλους στο άσυλο και την υποδοχή να βελτιώσουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την αυτονομία τους για την εφαρμογή αποτελεσματικών και δίκαιων διαδικασιών, σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ. Συνολικά, το 2023 καταγράφηκαν περισσότερες από 13 000 συμμετοχές σε δραστηριότητες κατάρτισης του EUAA και εκπαιδεύτηκαν περισσότεροι από 7 500 εκπαιδευόμενοι.

Βασικός τομέας δραστηριότητας του EUAA είναι η παροχή επιχειρησιακής και τεχνικής συνδρομής, ιδίως στα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν δυσανάλογη πίεση στα συστήματα ασύλου και υποδοχής τους. Το 2023 ο EUAA παρείχε [επιχειρησιακή στήριξη](#) σε 13 κράτη μέλη της ΕΕ σε διάφορους τομείς, οι οποίοι, ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες κάθε χώρας, μπορεί να περιλαμβάνουν στήριξη για την ενίσχυση της ικανότητας και της ποιότητας στην καταχώριση και την επεξεργασία των αιτήσεων σε πρώτο και δεύτερο βαθμό· στήριξη στα εθνικά συστήματα υποδοχής· στη διαδικασία του Δουβλίνου· στις αξιολογήσεις

ευαλωτότητας και στην ενίσχυση της προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων· στη βελτίωση της παροχής και διαχείρισης πληροφοριών, καθώς και στους τομείς της μετεγκατάστασης και της επανεγκατάστασης. Οι αξιολογήσεις της επιχειρησιακής υποστήριξης του Οργανισμού που διενεργήθηκαν το 2023 κατέδειξαν ότι η υποστήριξη παρέχεται αποτελεσματικά και οδηγεί σε βελτιωμένες ροές εργασίας και αύξηση της ικανότητας. Επιπλέον, καθ' όλη τη διάρκεια του 2023 ο EUAA συνέχισε να υποστηρίζει την εξωτερική διάσταση του ΚΕΣΑ μέσω της συνεργασίας του με τρίτες χώρες βάσει διμερών οδικών χαρτών και περιφερειακών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ.

Τον Μάιο του 2023 διορίστηκε ο πρώτος υπεύθυνος θεμελιωδών δικαιωμάτων (ΥΘΔ) του Οργανισμού, ο οποίος άρχισε να αναπτύσσει τη στρατηγική του Οργανισμού για τα θεμελιώδη δικαιώματα και δρομολόγησε τη θέσπιση μηχανισμού καταγγελιών για την αντιμετώπιση καταγγελιών για παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Οργανισμού. Ελήφθησαν επίσης μέτρα για την ανάπτυξη μεθοδολογίας για τη νέα μονάδα παρακολούθησης του Οργανισμού. Έμφαση θα δοθεί στη στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη με σκοπό την παρακολούθηση του τρόπου με τον οποίο εφαρμόζονται στην πράξη οι νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από το *κεκτημένο* της ΕΕ για το άσυλο, την αξιολόγηση της ικανότητας των κρατών μελών να διαχειρίζονται να διαχειρίζονται πιέσεις, την πρόληψη των ελλείψεων, τον εντοπισμό των υφιστάμενων περιορισμών και την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη για την αντιμετώπισή τους.

Το 2023, ο EUAA είχε την εκ περιτροπής προεδρία του Δικτύου Οργανισμών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΔΟΔΕΥ) <https://euaa.europa.eu/partners/eu-stakeholders>, και συνεργάστηκε με άλλους οργανισμούς σε πέντε κύριους τομείς προτεραιότητας:

- ψηφιοποίηση, καλύπτοντας θέματα σχετικά με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, της βιομετρίας και της διαλειτουργικότητας,
- εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ από τους οργανισμούς ΔΕΥ,
- παροχή πληροφοριών σε περιπτώσεις μικτής μετανάστευσης·
- κυβερνοασφάλεια· και
- εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία για την αύξηση της ευαισθητοποίησης και την προώθηση των δραστηριοτήτων και της λειτουργίας του δικτύου.

Σύνδεσμος προς την ενότητα της κύριας έκθεσης:
<https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-5-euaa-support-2023>

Τελικές παρατηρήσεις

Το 2023, οι ευρωπαϊκές χώρες συνέχισαν να φιλοξενούν πρωτοφανή αριθμό ατόμων που χρήζουν προστασίας, καθώς οι αιτήσεις ασύλου αυξήθηκαν για δεύτερο συνεχόμενο έτος. Οι συγκρούσεις, οι διώξεις, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι φυσικές καταστροφές και η υποβάθμιση των οικοσυστημάτων εξακολουθούν να αναγκάζουν εκατομμύρια ανθρώπους να εγκαταλείπουν τα σπίτια τους και κάποιοι αναζητούν προστασία στην Ευρώπη.

Οι περισσότερες από 1,1 εκατομμύρια αιτήσεις που υποβλήθηκαν σε χώρες της ΕΕ+ το 2023 θυμίζουν τα αντίστοιχα ποσοστά το 2015 και το 2016, τα χρόνια της μεταναστευτικής κρίσης στην Ευρώπη. Παράλληλα, οι χώρες της ΕΕ+ εξέδωσαν πάνω από 1,1 εκατομμύρια αποφάσεις για τη χορήγηση προσωρινής προστασίας σε εκτοπισθέντες από την Ουκρανία, ενώ η σύγκρουση συνεχίζεται και η χώρα εξακολουθεί να βιώνει τα καταστροφικά αποτελέσματα της ρωσικής εισβολής. Μια αξιοσημείωτη διαφορά μεταξύ των ετών 2015-2016 και 2022-2023 είναι ότι κατά τη διάρκεια της μεταναστευτικής κρίσης ο αυξημένος αριθμός των αιτήσεων προερχόταν από λίγες επιλεγμένες χώρες, ενώ σήμερα οι αιτούντες προέρχονται από μεγαλύτερο αριθμό χωρών, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη μεγαλύτερη ποικιλομορφία στην καθοδήγηση για την αποτελεσματική αξιολόγηση των αναγκών προστασίας.

Όπως είναι κατανοητό, ο συνολικός αριθμός των ανθρώπων που ζητούν προστασία έθεσε τα συστήματα ασύλου και υποδοχής στην Ευρώπη υπό ακραία πίεση. Προσδιορίστηκαν λύσεις προστασίας, δεδομένου ότι υπήρχε η πολιτική βούληση για τη χορήγηση πρόσθετων πόρων και συνδυάστηκαν οι προσπάθειες και η εμπειρογνωμοσύνη διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων σε ενωσιακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Σε αντίθεση με την περίοδο 2015-2016, το περασμένο έτος ο δημόσιος λόγος δεν ανέφερε την ύπαρξη «κρίσης», ενώ παράλληλα παρασχέθηκε υποστήριξη σε περισσότερους ανθρώπους που είχαν ανάγκη διεθνούς και προσωρινής προστασίας. Αυτό δείχνει ότι, παρά τους διαφορετικούς περιορισμούς που υφίστανται στη λειτουργία των εθνικών συστημάτων ασύλου και υποδοχής, οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την αύξηση της ετοιμότητάς τους και είναι καλύτερα εξοπλισμένες για να διαχειριστούν την υψηλή εισροή ατόμων που ζητούν προστασία.

Ωστόσο, τα κενά και οι ελλείψεις ήταν ευρέως διαδεδομένα στα συστήματα υποδοχής, με συχνές αναφορές διεθνών οργανισμών, εθνικών θεσμικών οργάνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, διαμεσολαβητών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης, περιορισμένες υπηρεσίες υποστήριξης και έλλειψη στέγης. Οι αρμόδιες για το άσυλο αρχές ανέφεραν επίσης ότι οι αιτούντες κατά την άφιξή τους είναι ολοένα και λιγότερο υγιείς, πιθανόν ως αποτέλεσμα των πιο επικίνδυνων ταξιδιών τους για να φτάσουν στην Ευρώπη. Η μεθοδική και συστηματική ανταπόκριση στις υγειονομικές ανάγκες σημαίνει ότι απαιτούνται περισσότεροι πόροι. Δεδομένου ότι είναι προφανές ότι θα εξακολουθήσουν να ασκούνται πιέσεις τα επόμενα έτη, οι χώρες της ΕΕ+ πρέπει να σχεδιάσουν και να επενδύσουν τους ανάλογους πόρους για την ενίσχυση της ικανότητας επεξεργασίας αιτήσεων και των ικανοτήτων των συστημάτων υποδοχής, προκειμένου να παράσχουν αξιοπρεπείς συνθήκες υποδοχής στα άτομα που χρήζουν προστασίας.

Εν μέσω των προσπαθειών που καταβάλλουν οι χώρες της ΕΕ+ για την παροχή αποτελεσματικής προστασίας και των αναφερόμενων περιορισμών στη λειτουργία των συστημάτων ασύλου και υποδοχής, ο ρόλος των δικαστικών οργάνων στην ερμηνεία του *κεκτημένου* της ΕΕ για το άσυλο και στην καθοδήγηση της πρακτικής εφαρμογής του ΚΕΣΑ υπήρξε καθοριστικός. Τόσο το ΔΕΕ όσο και τα εθνικά δικαστικά όργανα συνέχισαν να ελέγχουν την εθνική νομοθεσία, τις πολιτικές και τις πρακτικές σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με το ΚΕΣΑ, με ιδιαίτερη έμφαση στην αποτελεσματική πρόσβαση στην επικράτεια και στη διαδικασία ασύλου, καθώς και στην εφαρμογή της αρχής της *μη επαναπροώθησης*, τη διαδικασία του Δουβλίνου, την αξιολόγηση των αιτήσεων, τις συνθήκες υποδοχής (συμπεριλαμβανομένων των εγγυήσεων για αιτούντες με ειδικές ανάγκες) και την κράτηση. Ως απάντηση στην αύξηση των αιτήσεων, αναμένεται ότι οι προσπάθειες για την εξωτερικήυση της επεξεργασίας των αιτήσεων διεθνούς προστασίας θα παραμείνουν στην πολιτική ατζέντα. Στο πλαίσιο αυτό, θα είναι σημαντικό τα εθνικά δικαστήρια να διενεργούν δικαστικούς ελέγχους για να διασφαλίζουν ότι παρέχονται στους αιτούντες δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου.

Δεδομένου ότι σημαντικό μέρος των υποθέσεων εκκρεμούν εν αναμονή απόφασης σε δεύτερο βαθμό, προβλέπεται ότι οι δικαστικές αποφάσεις θα καθορίζουν ολοένα και περισσότερο τις νόμιμες πρακτικές και θα επηρεάζουν τις πολιτικές ασύλου στις χώρες της ΕΕ+. Για τον σκοπό αυτό, είναι σημαντικό να διατεθούν πόροι για την προώθηση της επαγγελματικής εξέλιξης και της εμπειρογνωμοσύνης των εθνικών δικαστών στον τομέα του ασύλου. Είναι επίσης εξαιρετικά σημαντικό οι αρχές να ακολουθούν τις δικαστικές αποφάσεις για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης και τη διασφάλιση της ακεραιότητας του ΚΕΣΑ.

Ένας τομέας που προκάλεσε μεγάλη συζήτηση το 2023, όπως και τα προηγούμενα έτη, ήταν η διπλή πρόκληση της διαχείρισης των συνόρων και της αποτελεσματικής πρόσβασης σε προστασία για όσους την έχουν ανάγκη. Το 2023, έγιναν σημαντικά βήματα προς τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού συστήματος διαχείρισης των συνόρων για τον αποτελεσματικό έλεγχο των εξωτερικών χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων και τη διασφάλιση της λειτουργίας του χώρου Σένγκεν. Αυτό έγινε μέσω της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των συστημάτων πληροφοριών για τα σύνορα και την ασφάλεια, του στενότερου συντονισμού μεταξύ των ευρωπαϊκών οργανισμών και των εθνικών αρχών και της συνεργασίας με τρίτες χώρες. Επιπλέον, βασική συνιστώσα της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων, όπως σκιαγραφήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2023, είναι ο πλήρης σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις προέκυψαν αναφορές σχετικά με πρακτικές που εμποδίζουν την αποτελεσματική πρόσβαση στην επικράτεια για άτομα που ενδέχεται να χρήζουν προστασίας. Είναι ουσιώδες για τις χώρες της ΕΕ+ να θεσπίσουν και να διασφαλίσουν επαρκώς ανεξάρτητους μηχανισμούς προκειμένου να παρακολουθούν την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα, όπως προβλέπεται επίσης στο Σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο.

Αναμφίβολα, η πολιτική συμφωνία και τα επακόλουθα πρακτικά μέτρα που ελήφθησαν για την έγκριση του συμφώνου αποτέλεσαν σημαντική τομή στην εξέλιξη του ΚΕΣΑ. Στην ιστορική εξέλιξή του, το ΚΕΣΑ ωθούσε πάντοτε τις χώρες της ΕΕ+ να βελτιώνουν τα συστήματα ασύλου και υποδοχής τους και να αυξάνουν τα πρότυπα προστασίας. Το σύμφωνο έχει ως στόχο να προσφέρει ένα σύγχρονο σύστημα ασύλου το οποίο είναι, πράγματι, πολύπλευρο και παρέχει ποικιλία μέσων. Στόχος του είναι να βοηθήσει τις χώρες να αντιμετωπίσουν μια σύνθετη πραγματικότητα στο πλαίσιο ενός μεταναστευτικού τοπίου που καθορίζεται από πολλαπλές, ποικίλες και συχνά απρόβλεπτες παραμέτρους. Δεδομένου

ότι δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη όλα τα πιθανά σενάρια, το σύμφωνο αποσκοπεί στην ενίσχυση των λύσεων και στη διεύρυνση του φάσματος των δυνατοτήτων που καλύπτουν τα διάφορα μέσα του.

Η θέσπιση κοινής νομοθεσίας, αν και σημαντική, αποτελεί μόνο ένα βήμα προς μια ενοποιημένη πολιτική ασύλου και εναρμονισμένα πρότυπα προστασίας. Εξίσου κρίσιμη είναι η εφαρμογή των κανόνων με συγκλίνοντα και εναρμονισμένο τρόπο. Οι μήνες μετά την έγκριση του συμφώνου θα είναι μια περίοδος αυξημένου φόρτου εργασίας αλλά εποικοδομητική, κατά την οποία οι χώρες, με την καθοδήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τη στήριξη των οργανισμών της ΕΕ, θα θέσουν σε εφαρμογή τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την πρακτική λειτουργία του συμφώνου. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας και πέραν αυτής, ο ΕΥΑΑ θα συνεχίσει να αποτελεί καίριο πυλώνα της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής ασύλου, παρέχοντας τεχνική, επιχειρησιακή και εκπαιδευτική υποστήριξη στις χώρες της ΕΕ+. Στο πλαίσιο της ενισχυμένης εντολής του, ο Οργανισμός θα συνεργαστεί στενά με τις χώρες, προκειμένου να παρακολουθεί τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται στην πράξη οι νομικές υποχρεώσεις του *κεκτημένου* της ΕΕ στον τομέα του ασύλου, να προλαμβάνει τις ελλείψεις, να εντοπίζει τους υφιστάμενους περιορισμούς και να παρέχει βοήθεια στις χώρες για την αντιμετώπισή τους.

Έκθεση για το άσυλο 2024: Συνοπτική παρουσίαση

Ως κατ' εξοχήν πηγή πληροφόρησης σχετικά με τη διεθνή προστασία στην Ευρώπη, η Έκθεση για το άσυλο 2024 παρέχει μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των κυριότερων εξελίξεων στον τομέα του ασύλου το 2023. Η σύνοψη αποτελεί συνοπτική έκδοση της κύριας έκθεσης.

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) συγκεντρώνει πληροφορίες για όλες τις πτυχές του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου. Για τον σκοπό αυτόν, η έκθεση περιγράφει τις αλλαγές στις πολιτικές, τις πρακτικές και τη νομοθεσία. Παρουσιάζει τις τάσεις στον τομέα του ασύλου, τους βασικούς δείκτες για το έτος αναφοράς 2023, μια επισκόπηση του συστήματος του Δουβλίνου το οποίο προσδιορίζει το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για μια υπόθεση, και μια ειδική ενότητα για τους αιτούντες με ειδικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων ανηλίκων. Περιλαμβάνονται παραδείγματα της νομολογίας με σκοπό την ερμηνεία ευρωπαϊκών και εθνικών νόμων στο πλαίσιο του *κεκτημένου* της ΕΕ για το άσυλο.

Η Έκθεση για το άσυλο 2024 βασίζεται σε πληροφορίες από ένα ευρύ φάσμα πηγών —όπως στοιχεία και απόψεις από εθνικές αρχές, θεσμικά όργανα της ΕΕ, διεθνείς οργανισμούς, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και την ακαδημαϊκή κοινότητα— ώστε να παρουσιάσει μια πλήρη εικόνα και ποικίλες οπτικές. Η έκθεση, που καλύπτει την περίοδο από 1η Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2023, αποτελεί έγγραφο αναφοράς για τις τελευταίες εξελίξεις στη διεθνή προστασία στην Ευρώπη.